

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta humanitních studií

**Osobnostní faktory jako prediktory
závislosti na Facebooku**

Bakalářská práce

Autor: Matěj Gažda

Studijní obor: Studium humanitní vzdělanosti

Vedoucí práce: Mgr. Vítězslav Slíva

Praha, 2019

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Toto prohlášení a souhlas budou signovány vlastnoručním podpisem.

V Praze dne: 27. 6. 2019

Matěj Gažda

Děkuji Mgr. Vítězslavovi Slívovi za vedení bakalářské práce a poskytnutí erudovaných rad.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na téma závislost na Facebooku a dále pěti-faktorovému modelu osobnosti, který je známý pod termínem „Velká Pětka“. Faktory osobnosti jsou zkoumány jako možné prediktory závislosti na Facebooku.

Práce je koncipovaná jako přehledová studie. Zařazené studie obsahují výzkumy, které zkoumají jak osobnostní faktory, tak úroveň závislosti na Facebooku a následně vysvětlují korelaci mezi nimi. V práci jsou popsána a vydefinována kritéria, vysvětlen způsob vyhledávání studií a analyzovány výsledky jejich výzkumů.

Užívání Facebooku je stále rozšířenější a téma Facebookové závislosti nabývá větších a intenzivnějších rozměrů, z tohoto důvodu by se měla nabízet možnost využití preventivních opatření před touto závislostí. K efektivní prevenci je zapotřebí správně určit rizikové faktory. Pro záměrnou cílenou prevenci je potřeba disponovat způsobem, kterým je možné určit potenciální jedince s rizikovým sklonem k závislosti na Facebooku. Osobnostní faktory mohou být jeden ze způsobů, jak identifikovat tyto jedince.

Klíčová slova: Facebooková závislost, Velká Pětka, osobnost, sociální síť, měření osobnosti, osobnostní prediktory.

Abstract

The bachelor thesis focuses on the topic of Facebook addiction and the five-factor model of personality, which is known as "Big Five". Personality factors are explored as possible predictors of Facebook addiction.

The work is an overview study. Included studies contain research that investigates both personality factors and Facebook addiction levels, and then explains the correlation between them. In this work are described defined criteria, explained the way of searching of studies and analyzed results of their research.

Facebook use is becoming more widespread, and the subject of Facebook addiction is getting bigger and more intense, and therefore it should be possible to take precautions against this addiction. Risk factors need to be properly identified for effective prevention. For intentional targeted prevention it is essential to have a way to identify potential individuals with a risk of being addicted to Facebook. Personality factors can be one way to identify these individuals.

Keywords: Facebook addiction, Big Five, personality, social networks, personality survey, personality predictors.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	METODA VYHLEDÁVÁNÍ	3
2.1	KRITÉRIA PRO ZAŘAZENÍ ČI VYŘAZENÍ STUDIE	3
2.2	STRATEGIE VYHLEDÁVÁNÍ	4
2.3	EXTRAKCE DAT	5
3	VÝSLEDKY STUDIÍ	6
3.1	PŘEHLED STUDIÍ	6
3.2	ZKRATKY	10
4	PRŮŘEZOVÁ ZJIŠTĚNÍ	11
4.1	EXTRAVERZE	11
	Popis	11
	Zjištění	11
	Závislost na internetu	11
4.2	NEUROTICISMUS	12
	Popis	12
	Zjištění	12
	Závislost na internetu	12
4.3	OTEVŘENOST VŮČI ZKUŠENOSTI	13
	Popis	13
	Zjištění	13
	Závislost na internetu	13
4.4	PŘÍVĚTIVOST	13
	Popis	13
	Zjištění	14
	Závislost na internetu	14
4.5	SVĚDOMITOST	14
	Popis	14
	Zjištění	14
	Závislost na internetu	14
4.6	OSTATNÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ	15
	SA-CSW	15
	Sebevědomí	15
	Sebedůvěra	15
	Osamělost	16
5	METODY MĚŘENÍ	17
5.1	ZÁVISLOST NA FACEBOOKU	17
	Bergen Facebook Addiction Scale	17
	Facebook Addiction Scale	18
5.2	MĚŘENÍ OSOBNOSTI	19
	Ten-Item Personality Inventory	19
	Big Five Inventory	20
	The NEO – Five Factor Inventory	20
5.3	OSOBNOSTNÍ PROFIL ZÁVISLÝCH	20
6	ZPŮSOBY ANALÝZY	22
6.1	REGRESNÍ ANALÝZA	22
6.2	KORELAČNÍ ANALÝZA	22
	Spearmanův korelační koeficient	23

7	DISKUSE	24
7.1	CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	24
7.2	ZJIŠTĚNÍ	24
7.3	MOŽNÉ VYUŽITÍ DANÉHO ZJIŠTĚNÍ.....	25
7.4	DŮVODY VOLBY SOCIÁLNÍ SÍTĚ FACEBOOK.....	25
7.5	NETOLISMUS.....	27
7.6	SLABÉ A SILNÉ STRÁNKY TÉTO PŘEHLEDOVÉ STUDIE	27
7.7	VÝVOJ DO BUDOUCNA.....	28
8	ZÁVĚR	29
	SEZNAM LITERATURY	31
	ZAŘAZENÉ STUDIE.....	31
	LITERATURA	32
	ZDROJE	33

1 Úvod

V historii lidstva lze uvést tři klíčové události, které zásadním způsobem změnilly celou lidskou společnost a určily její další vývoj. První je neolitická revoluce, během které lidstvo postupně přešlo od společnosti lovců a sběračů ke společnosti usedlé, kde zemědělství bylo základem hospodářství. Druhou událostí je průmyslová revoluce, která probíhala v období od 18. do 19. století. V tomto období lidstvo prošlo významnými hospodářskými, společenskými i kulturními změnami, byly objeveny nové zdroje energie a vzrůstala dělba práce a specializace. Právě specializace postavila základ pro poslední zde zmiňovanou událost, digitální revoluci. Digitální revoluce je přechod od analogových a mechanických technologií k digitálním technologiím. Hlavním milníkem je objev tranzistoru v roce 1947. Začíná nová éra lidské společnosti, informační doba.

Digitální revoluce přinesla novou vlnu velkých změn ve světovém měřítku a zasáhla téměř do každého aspektu lidského společenství. Změny se samozřejmě promítly i v každodenním životě, především po rozšíření internetu. Lidé začali být globálně propojeni a komunikace byla zjednodušena. Člověk už se nemusel s někým setkávat, aby získal každodenní komunikaci. Objevily se první internetové online sociální sítě, které mají podobnou strukturu jako offline sociální sítě. Jelikož se jedná o novodobý fenomén, který se stává významnou součástí lidských životů, je dle mého názoru vhodné zkoumat, jakým způsobem zasahuje do života jedince.

Ze statistik víme, že v lednu 2019 mělo přístup k internetu 57% světové populace,¹ ve stejném období mělo účet na jakékoli sociální síti 45% světové populace.² Organizace spojených národů označila internet jako jedno z lidských práv,³ zároveň například soukromé firmy plánují zavedení celosvětového přístupu k internetu.⁴ S těmito informacemi lze v následujících letech očekávat neustále se

1 ANON., 2019. Global regional internet penetration rate 2019 | Statistic. *Statista* [online] [vid. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/269329/penetration-rate-of-the-internet-by-region/>

2 ANON., 2019. Social media: worldwide penetration rate 2019 | Statistic. *Statista* [online] [vid. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/269615/social-network-penetration-by-region/>

3 ANON., 2016. A/HRC/32/L.20 - E - A/HRC/32/L.20. *United Nations* [online] [vid. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://undocs.org/A/HRC/32/L.20>

4 PAEZ, Danny, 2018. *SpaceX: Video Depicts Plans for Worldwide Internet via Satellites* | *Inverse* [online] [vid. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://www.inverse.com/article/50803-spacex-starlink-video-explanation>

zvyšující přístup k internetu, a s tím i zákonitě více uživatelů sociálních sítí. Mezi nejpoblárnější sociální síť se řadí (v závorce počet aktivních uživatelů v milionech): Facebook (2 320), YouTube (1 900), WhatsApp (1 600), WeChat (1 098), Instagram (1 000).⁵

Má práce se zaměřuje na nejpoužívanější sociální síť Facebook. Počet měsíčně aktivních uživatelů Facebooku se neustále zvyšuje již od roku 2008 (statistika tímto rokem začíná) a nevykazuje ani zpomalující tendence.⁶ Můžeme tedy předpokládat i nadále rostoucí počet aktivních uživatelů a tím i větší relevantnost všech studií, které Facebook (či sociální síť nebo internet) zkoumají.

Bakalářská práce patří do kategorie přehledových studií, ve které je zjišťován vztah mezi osobnostními faktory a úrovní závislosti na Facebooku. V práci jsou analyzovány výzkumy, které se tímto tématem zabývají. Nejprve je vysvětlen výběr relevantních studií, poté vysvětlení samotného vyhledávání. Studie jsou poté analyzovány a jejich výsledky v této práci popsány. Na závěr jsou rozebírány jednotlivé metody měření závislosti na Facebooku a osobnosti a rovněž popsány způsoby využitých analýz.

Pochopení vztahu mezi osobnostními faktory a závislostí na Facebooku by se dalo uplatnit v preventivních programech při určování rizikové skupiny jedinců s tendencí k závislostem.

Výzkumná otázka, jež je pro tuto práci položena, zní:

„Které osobnostní faktory jsou možnými prediktory k závislosti na Facebooku?“

Doplňující podotázky:

„Které testy měření osobnosti jsou vhodnější pro zjišťování vztahu mezi osobnostními faktory a závislostí na internetu?“

„Vykazují metody pro měření úrovně závislosti na Facebooku dostatečné psychometrické vlastnosti?“

5 ANON., 2019. Global social media ranking 2019 | Statistic. *Statista* [online] [vid. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

6 ANON., 2019. *Facebook users worldwide 2018* | Statistic. *Statista* [online] [vid. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/264810/number-of-monthly-active-facebook-users-worldwide/>

2 Metoda vyhledávání

Výběr se řídil tzv. PRISMA statement (Moher et al. 2009), který je určen jako příručka pro výběr výzkumů k přehledové studii. Jedná se o seznam kroků k vypracování přehledové studie a diagram, jenž ukazuje postup při vyřazování a výběru studií. Tato metoda je vhodná pro systematický přehled, mezi které se tato práce řadí (viz např. Mareš 2013).

2.1 Kritéria pro zařazení či vyřazení studie

Kritéria byla navržena tak, aby byly analyzovány aktuální studie zabývající se závislostí na Facebooku v kontextu s osobnostními faktory. Veškeré studie byly publikované v odborných vědeckých časopisech. Časové vymezení stanoveno nebylo. První studie pochází z roku 2010 (tedy 6 let po založení Facebooku). Studie v českém jazyce se mezi výsledky nevyskytovaly, ostatní neanglické texty byly vyřazeny, tedy všechny zařazené studie jsou psány v anglickém jazyce.

Primárním kritériem pro vyhledávání byla klíčová slova, která výzkumy musely obsahovat. Jednalo se o tato slova: addiction, facebook, social networking sites, social media, social network site. Jednalo se o podobný výběr klíčových slov, které použily jiné přehledové studie, jež se zabývaly tématem závislosti na Facebooku (Ryan et al. 2014, Chakraborty 2016). Tímto krokem byly vyfiltrovány publikace, které mohly být potenciálně zařazené do přehledové studie. Pro specifičtější upřesnění byla přidána sekundární kritéria. Výzkumy musely obsahovat alespoň jedno z těchto témat: social media, facebook, internet addiction, addiction, facebook addiction a do výzkumu byly zařazené, pokud:

- 1) odpovídaly kritériím popsaným výše,
- 2) byly recenzované,
- 3) zkoumaly závislost na Facebooku,
- 4) zkoumaly lidskou osobnost,
- 5) byl umožněn přístup k celému textu.

Naopak byly studie vyloučeny za podmínek, kdy:

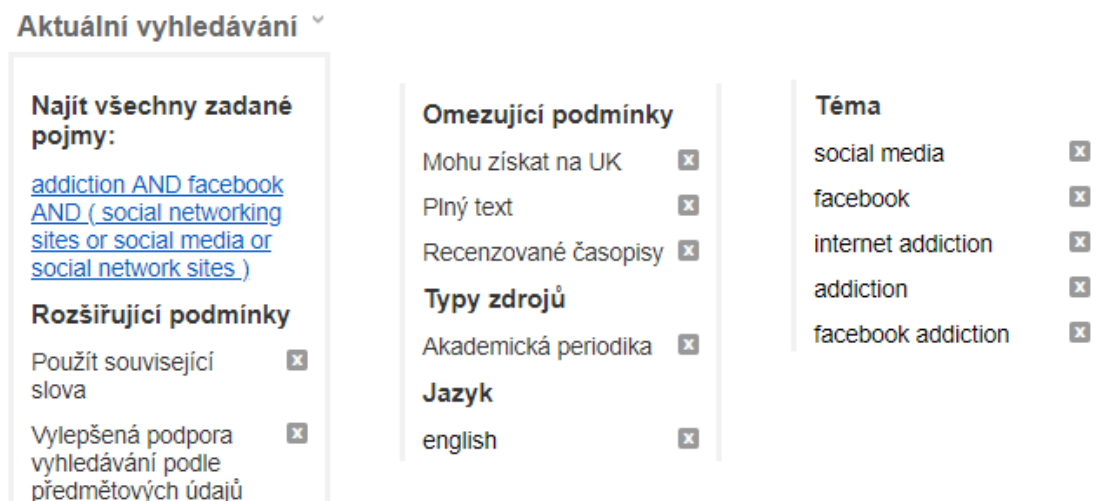
- 1) zkoumaly jiné sociální sítě,
- 2) nebyl vysvětlen vztah mezi závislostí a osobnostními rysy,
- 3) se jednalo o přehledové studie.

Mezi klíčová slova nebyl přidán termín “Big Five” (Velká Pětka) nebo “Personality” (Osobnost) z toho důvodu, protože je často studie neměly zařazeny mezi klíčová slova a to i přesto, že o tomto tématu pojednávají. Pro vyfiltrování co největšího počtu potenciálně vyhovujících studií probíhalo vyhledávání bez těchto klíčových slov.

2.2 Strategie vyhledávání

Všechny studie byly vyhledávány přes webovou službu EBSCOHost, ke které má Univerzita Karlova přístup. Výsledky pochází z těchto databází: Social Sciences Citation Index, Academic Search Ultimate, Complementary Index, Science Citation Index, MEDLINE, MEDLINE Complete, SocINDEX with Full Text, Scopus®, Directory of Open Access Journals, ScienceDirect, ERIC, Communication & Mass Media Complete, Supplemental Index, Library, Information Science & Technology Abstracts, SPORTDiscus with Full Text, Library & Information Science Source, Humanities Source Ultimate, Legal Source, OAPEN Library, Political Science Complete, JSTOR Journals, SciELO. Vlastní vyhledávání studií se řídilo kritérii, která byla popsána výše.

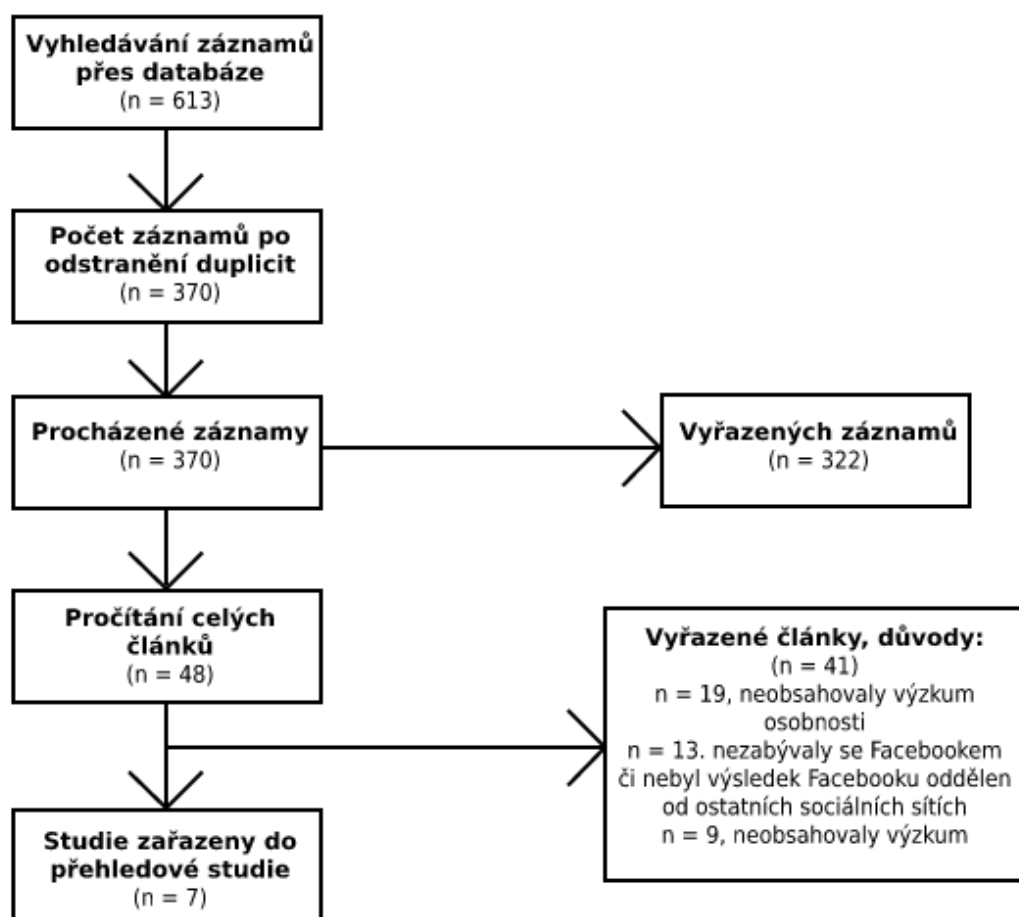
Studie byly vyhledávány dne 18.4. 2019. Veškerá kritéria jsou zobrazena na obrázku 2-1 – „Kritéria“.

Obrázek 2-1 – Kritéria

2.3 Extrakce dat

Po odstranění duplicit bylo službou vyhledáno celkem 370 studií. Prostudováním nadpisů a abstraktů bylo 322 studií vyřazeno, jelikož nevyhovovaly předem definovaným kritériím. Zbývajících 48 studií bylo prostudováno v celé jejich šíři a byla jim věnována vyšší pozornost, relevantní studie byly zařazeny do užšího přehledu. Podrobnější kontrolou bylo 41 studií opět vyloučeno. Z vyřazených studií jich 19 neobsahovalo výzkum osobnosti, 13 se nezabývalo Facebookem či výsledkem Facebooku nebyl oddělen od ostatních sociálních sítí, 9 studií neobsahovalo výzkum. Zbylých 7 studií, které byly zařazeny do vlastní komparace, splňovalo předem stanovená kritéria. Proces výběru studií je zobrazen na obrázku 2-2 – „Selekce studií (Moher et al. 2009)“.

Obrázek 2-2 – Selekce studií (Moher et al. 2009)

3 Výsledky studií

V této kapitole je zobrazen přehled studií s výsledky jejich výzkumů a zjištěními, které prezentují. První tabulka zobrazuje přehled všech zařazených studií se základními informacemi, jako jsou rok práce, autoři a země původu. Ve druhé tabulce jsou ke studiím vloženy výsledky a zjištění, ke kterým autoři studie dospěli.

3.1 Přehled studií

V tabulce 1 – „Přehled studií“ jsou vypsané všechny studie, které byly zařazeny do bakalářské práce. V tabulce jsou zároveň znázorněny základní informace ke každé jednotlivé studii. Šest studií použilo k měření závislosti na Facebooku Bergen Facebook Addiction Scale (Andreassen et al. 2012), dvě studie použili polské adaptace této metody (Charzyńska a Gózdź 2014, Hawi et al. 2015). Jedna studie použila Facebook Addiction Scale (Koc a Gulyagci 2013). K měření osobnostních faktorů byla čtyřikrát použita metoda TIPI – Ten-Item Personality Inventory (Gosling et al. 2003), jednou metoda Big Five Inventory – 44 v hebrejské variantě (Etzion & Laski 1998), jednou metoda Big Five Inventory – 10 (Rammstedt & P. John 2007) a jednou metoda NEO–Five Factor Inventory (Costa & McCrae 1992). Nejstarší výzkum proběhl v roce 2012, poté v letech 2015 a 2016 proběhlo po jednom výzkumu. V roce 2018 proběhly výzkumy tři a v roce 2019, v době psaní bakalářské práce, jeden. Tato skutečnost může značit větší zájem o pochopení vztahu mezi osobnostními faktory a jejich predispozicemi k závislosti na Facebooku. Všechny výzkumy využily pro získávání dat dotazníky a ve všech případech se jedná o kvantitativní výzkumy.

Analýza zahrnuje dohromady 3436 účastníků analyzovaných v 7 studiích. Průměrná velikost vzorku je 490,86 účastníků (rozmezí 69 – 1157 účastníků). Průměrný věk účastníků je 20,86 (rozmezí 14 – 66, dvě studie věkové rozmezí neuvedli ^[1], ^[2]). Výzkumů se dohromady zúčastnilo 2153 žen, 1273 mužů a 10 lidí neuvedlo pohlaví. Poměr účastníků, kteří pohlaví uvedli, je 62,84% žen a 37,16% mužů. Tři studie měly za respondenty studenty na univerzitách.

Zdroje na všechny analyzované studie jsou uvedeny v seznamu literatury na konci bakalářské práce (strana 31).

Název studie	Autoři	Rok	Země	Počet respondentů	Věkové rozmezí (prům. věk)	Pohlaví	Měření závislosti	Měření osobnosti	Způsob získávání dat
Development of a Facebook addiction scale ^[1]	Cecilie Schou Andreassen, Torbjorn Torsheim, Geir Scott Brunborg, Ståle Pallesen	2012	Norsko	423	Neuvedeno (22)	227 žen 196 mužů	BFAS	The NEO-Five Factor Inventory	otazník studentům na univerzitách v Bergenu
Hooked on Facebook: The Role of Social Anxiety and Need for Social Assurance in Problematic Use of Facebook ^[7]	Roselyn J. Lee-Won, Leo Herzog, Sung Gwan Park	2015	Spojené státy	243	18 – 24 (19,69)	71,6% žen 28,4% mužů	FAS	Ten-Item Personality Inventory	online dotazník studentům na univerzitě na středozápadu USA
Personality and positive orientation in Internet and Facebook addiction. An empirical report from Poland ^[4]	Agata Błachnio, Aneta Przepiorka	2016	Polsko	452	14 – 65 (21,04)	67% žen 33% mužů	BFAS - polská adaptace	Ten-Item Personality Inventory - Polská verze	online dotazník, snowball metoda
Contingent self-worth and Facebook addiction ^[6]	Yaniv Kanat-Maymon, Lian Almog, Rinat Cohen, Yair Amichai-Hamburger	2018	Izrael	337	16 – 66 (33,36)	55% žen 45% mužů	BFAS	Big Five Inventory-44 – hebrejsky	online dotazník, reklama na Facebooku, snowball metoda
Facebook addiction among Polish undergraduate students: Validity of measurement and relationship with personality and well-being ^[2]	Pawel A. Atroszko, Julia M. Balcerowska, Piotr Bereznowski, Adriana Biernatowska, Ståle Pallesen, Cecilie S. Andreassen	2018	Polsko	1157	Neuvedeno (20,33)	601 žen 546 mužů 10 nevedlo	BFAS - polská adaptace	Ten-Item Personality Inventory - Polská verze	dotazník studentům na univerzitách v Gdaňsku
Facebook Addiction: Onset Predictors ^[3]	Roberta Biolcati, Giacomo Mancini, Virginia Pupi, Valeria Mugheddu	2018	Itálie	755	18 - 40 (25,17)	606 žen 149 mužů	BFAS	Big Five Inventory-10	online dotazník, reklama na Facebooku, seznam mailů
Using Eye Tracking to Explore Facebook Use and Associations with Facebook Addiction, Mental Well-being, and Personality ^[5]	Zaheer Hussain, Boban Simonovic, Edward J. N. Stupples, Maggie Austin	2019	Velká Británie	69	18+ (23,09)	47 žen 12 mužů	BFAS	Ten-Item Personality Inventory	online dotazník

Tabulka 1 - Přehled studií

Název studie	Způsob analýzy	Výsledky	Zjištění																																																
Contingent self-worth and Facebook addiction [6]	lineární regrese	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>B</th> <th>SE</th> <th>β</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>SA-CSW</td> <td>.27</td> <td>.04</td> <td>.32</td> </tr> <tr> <td>Sebevědomí</td> <td>-.40</td> <td>.03</td> <td>-.59</td> </tr> <tr> <td>Extraverze</td> <td>.18</td> <td>.07</td> <td>.13</td> </tr> <tr> <td>Neuroticismus</td> <td>.10</td> <td>.08</td> <td>.06</td> </tr> <tr> <td>Přívětivost</td> <td>.10</td> <td>.09</td> <td>.05</td> </tr> <tr> <td>Svědomitost</td> <td>-.16</td> <td>.07</td> <td>-.10</td> </tr> <tr> <td>Otevřenost nové zkušenosti</td> <td>-.16</td> <td>.08</td> <td>-.10</td> </tr> </tbody> </table>		B	SE	β	SA-CSW	.27	.04	.32	Sebevědomí	-.40	.03	-.59	Extraverze	.18	.07	.13	Neuroticismus	.10	.08	.06	Přívětivost	.10	.09	.05	Svědomitost	-.16	.07	-.10	Otevřenost nové zkušenosti	-.16	.08	-.10	Úroveň SA-CSW kladně korelovala s úrovní Facebookové závislosti a mírou užívání Facebooku. Tyto vazby byly patrné i po započtení sebevědomí a pěti osobnostních faktorů. Sebevědomí záporně korelovalo se závislostí a mírou užívání Facebooku. Extraverze kladně korelovala s Facebookovou závislostí, zatímco svědomitost a otevřenost novým zkušenostem korelovaly záporně. Neuroticismus kladně koreloval s mírou užívání Facebooku.																
	B	SE	β																																																
SA-CSW	.27	.04	.32																																																
Sebevědomí	-.40	.03	-.59																																																
Extraverze	.18	.07	.13																																																
Neuroticismus	.10	.08	.06																																																
Přívětivost	.10	.09	.05																																																
Svědomitost	-.16	.07	-.10																																																
Otevřenost nové zkušenosti	-.16	.08	-.10																																																
Development of a Facebook addiction scale [1]	hierarchická regresní analýza	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>β</th> <th>t</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Neuroticismus</td> <td>.25†</td> <td>4.01</td> </tr> <tr> <td>Extraverze</td> <td>.22†</td> <td>3.79</td> </tr> <tr> <td>Otevřenost nové zkušenosti</td> <td>-.05</td> <td>-1.15</td> </tr> <tr> <td>Přívětivost</td> <td>-.04</td> <td>-0.79</td> </tr> <tr> <td>Svědomitost</td> <td>-.23†</td> <td>-4.47</td> </tr> </tbody> </table>		β	t	Neuroticismus	.25†	4.01	Extraverze	.22†	3.79	Otevřenost nové zkušenosti	-.05	-1.15	Přívětivost	-.04	-0.79	Svědomitost	-.23†	-4.47	Neuroticismus a extraverze byly statisticky významně a kladně korelující s výsledky měření BFAS, zatímco svědomitost korelovala záporně.																														
	β	t																																																	
Neuroticismus	.25†	4.01																																																	
Extraverze	.22†	3.79																																																	
Otevřenost nové zkušenosti	-.05	-1.15																																																	
Přívětivost	-.04	-0.79																																																	
Svědomitost	-.23†	-4.47																																																	
Facebook addiction among Polish undergraduate students: Validity of measurement and relationship with personality and well-being [2]	hierarchická regresní analýza	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>β</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Věk</td> <td>.07</td> </tr> <tr> <td>Extraverze</td> <td>.17</td> </tr> <tr> <td>Přívětivost</td> <td>.00</td> </tr> <tr> <td>Svědomitost</td> <td>-.01</td> </tr> <tr> <td>Emoční stabilita</td> <td>-.05</td> </tr> <tr> <td>Otevřenost nové zkušenosti</td> <td>-.04</td> </tr> <tr> <td>Sebevědomí</td> <td>.00</td> </tr> <tr> <td>Narcismus</td> <td>.17</td> </tr> <tr> <td>Sebedůvěra</td> <td>-.12</td> </tr> <tr> <td>Sociální úzkost</td> <td>.16</td> </tr> <tr> <td>Osamělost</td> <td>.07</td> </tr> </tbody> </table>		β	Věk	.07	Extraverze	.17	Přívětivost	.00	Svědomitost	-.01	Emoční stabilita	-.05	Otevřenost nové zkušenosti	-.04	Sebevědomí	.00	Narcismus	.17	Sebedůvěra	-.12	Sociální úzkost	.16	Osamělost	.07	Před zařazením všech osobnostních proměnných byla v testovaného modelu záporná korelace mezi Facebookovou závislostí a emoční stabilitou, stejně tak se svědomitostí a otevřeností k novým zkušenostem, což je v souladu s předchozími studiemi (Andreassen et al. 2012, Andreassen et al. 2013, Błachnio et al. 2016, Tang et al. 2016, Błachnio et al. 2017). Dále byla pozitivní korelace mezi Facebookovou závislostí a extraverzí, a to i po kontrole všech zkoumaných osobnostních charakteristik. To naznačuje skutečnost, že silná potřeba sociálních interakcí může být nezávislým rizikovým faktorem pro Facebookovou závislost (Tang et al. 2016). Facebooková závislost kladně korelovala s narcismem, ale nebyla zde žádná korelace mezi závislostí a sebevědomím.																								
	β																																																		
Věk	.07																																																		
Extraverze	.17																																																		
Přívětivost	.00																																																		
Svědomitost	-.01																																																		
Emoční stabilita	-.05																																																		
Otevřenost nové zkušenosti	-.04																																																		
Sebevědomí	.00																																																		
Narcismus	.17																																																		
Sebedůvěra	-.12																																																		
Sociální úzkost	.16																																																		
Osamělost	.07																																																		
Facebook Addiction: Onset Predictors [3]	lineární regrese	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>β</th> <th>t-</th> <th>p</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Věk</td> <td>-0.05</td> <td>-1.56</td> <td>0.118</td> </tr> <tr> <td>Pohlaví</td> <td>-0.03</td> <td>-0.94</td> <td>0.348</td> </tr> <tr> <td>Svědomitost</td> <td>-0.21</td> <td>-5.71</td> <td>0.000</td> </tr> <tr> <td>Otevřenost nové zkušenosti</td> <td>-0.03</td> <td>-0.94</td> <td>0.350</td> </tr> <tr> <td>Extraverze</td> <td>0.10</td> <td>2.91</td> <td>0.004</td> </tr> <tr> <td>Přívětivost</td> <td>0.05</td> <td>1.31</td> <td>0.190</td> </tr> <tr> <td>Neuroticismus</td> <td>0.12</td> <td>3.33</td> <td>0.001</td> </tr> <tr> <td>Rodinná osamělost</td> <td>0.08</td> <td>2.16</td> <td>0.031</td> </tr> <tr> <td>Romantická osamělost</td> <td>0.12</td> <td>3.38</td> <td>0.001</td> </tr> <tr> <td>Sociální osamělost</td> <td>0.16</td> <td>4.22</td> <td>0.000</td> </tr> <tr> <td>SWLS</td> <td>-0.04</td> <td>-0.90</td> <td>0.367</td> </tr> </tbody> </table>		β	t-	p	Věk	-0.05	-1.56	0.118	Pohlaví	-0.03	-0.94	0.348	Svědomitost	-0.21	-5.71	0.000	Otevřenost nové zkušenosti	-0.03	-0.94	0.350	Extraverze	0.10	2.91	0.004	Přívětivost	0.05	1.31	0.190	Neuroticismus	0.12	3.33	0.001	Rodinná osamělost	0.08	2.16	0.031	Romantická osamělost	0.12	3.38	0.001	Sociální osamělost	0.16	4.22	0.000	SWLS	-0.04	-0.90	0.367	Co se týče počátečních prediktorů, výsledky ukázaly následující zjištění: Jedinci s nízkou úrovní svědomitosti, vysokou úrovní extraverze, neuroticismu, kteří trpí emoční a sociální osamělostí, jsou náchylní k tomu, aby se stali závislí na Facebooku. Obecně se zdá, že výsledky podporují Caplanův model sociálních dovedností zobecněného problematického používání internetu (Caplan 2005), podle kterého jedinci využívají medium pro hledání sociální podpory nebo úlevy od bolesti.
	β	t-	p																																																
Věk	-0.05	-1.56	0.118																																																
Pohlaví	-0.03	-0.94	0.348																																																
Svědomitost	-0.21	-5.71	0.000																																																
Otevřenost nové zkušenosti	-0.03	-0.94	0.350																																																
Extraverze	0.10	2.91	0.004																																																
Přívětivost	0.05	1.31	0.190																																																
Neuroticismus	0.12	3.33	0.001																																																
Rodinná osamělost	0.08	2.16	0.031																																																
Romantická osamělost	0.12	3.38	0.001																																																
Sociální osamělost	0.16	4.22	0.000																																																
SWLS	-0.04	-0.90	0.367																																																
Hooked on Facebook: The Role of	hierarchická regresní analýza	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>b</th> <th>(SE)</th> <th>β</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Přívětivost</td> <td>0.40</td> <td>(0.26)</td> <td>0.09</td> </tr> <tr> <td>Svědomitost</td> <td>-0.52</td> <td>(0.24)</td> <td>-0.13</td> </tr> </tbody> </table>		b	(SE)	β	Přívětivost	0.40	(0.26)	0.09	Svědomitost	-0.52	(0.24)	-0.13	V souladu s předchozími zjištěními (Wilson et al. 2010, Andreassen et al. 2012, Andreassen et al. 2013) byla vyšší																																				
	b	(SE)	β																																																
Přívětivost	0.40	(0.26)	0.09																																																
Svědomitost	-0.52	(0.24)	-0.13																																																

Social Anxiety and Need for Social Assurance in Problematic Use of Facebook [7]		<table border="1"> <tr> <td>Extraverze</td> <td>0.25</td> <td>(0.26)</td> <td>0.07</td> </tr> <tr> <td>Neuroticismus</td> <td>-0.07</td> <td>(0.21)</td> <td>-0.02</td> </tr> </table>	Extraverze	0.25	(0.26)	0.07	Neuroticismus	-0.07	(0.21)	-0.02	úroveň svědomitosti spojená s menší úrovní problematického používání Facebooku.																				
Extraverze	0.25	(0.26)	0.07																												
Neuroticismus	-0.07	(0.21)	-0.02																												
Personality and positive orientation in Internet and Facebook addiction. An empirical report from Poland [4]	hierarchická regresní analýza	<table border="1"> <tr> <td></td> <td colspan="3" style="text-align: center;">β</td> </tr> <tr> <td>Pozitivní orientace</td> <td></td> <td></td> <td>-0.01</td> </tr> <tr> <td>Extraverze</td> <td></td> <td></td> <td>.06</td> </tr> <tr> <td>Přívětivost</td> <td></td> <td></td> <td>.01</td> </tr> <tr> <td>Svědomitost</td> <td></td> <td></td> <td>-.14*</td> </tr> <tr> <td>Emoční stabilita</td> <td></td> <td></td> <td>-.09</td> </tr> <tr> <td>Otevřenost nové zkušenosti</td> <td></td> <td></td> <td>-.15*</td> </tr> </table>		β			Pozitivní orientace			-0.01	Extraverze			.06	Přívětivost			.01	Svědomitost			-.14*	Emoční stabilita			-.09	Otevřenost nové zkušenosti			-.15*	<p>Výsledky indikují, že faktory Velké Pětky (Big Five) vysvětlují závislost na internetu a Facebooku lépe než pozitivní přístup k životu (positive orientation) – pozitivní orientace – kdy jedinec má tendence ke všem událostem v životě přistupovat pozitivně. Respondenti, kterým byly naměřeny vyšší míry závislosti, byli spíše introvertní a neurotičtí a měli menší hodnoty přívětivosti, svědomitosti a otevřenosti k novým zkušenostem.</p> <p>Závislí uživatelé Facebooku vykazují (...) menší úroveň pozitivní orientace, svědomitosti, emoční stability a otevřenosti k novým zkušenostem v porovnání s běžnými uživateli Facebooku.</p> <p>Některé předchozí studie ukazují zápornou korelaci mezi svědomitostí a Facebookovou závislostí (například: Andreassen et al. 2013).</p>
	β																														
Pozitivní orientace			-0.01																												
Extraverze			.06																												
Přívětivost			.01																												
Svědomitost			-.14*																												
Emoční stabilita			-.09																												
Otevřenost nové zkušenosti			-.15*																												
Using Eye Tracking to Explore Facebook Use and Associations with Facebook Addiction, Mental Well-being, and Personality [5]	korelační analýza	<table border="1"> <tr> <td>Extraverze</td> <td>rs = 0.146</td> <td>p = 0.253</td> </tr> <tr> <td>Otevřenost nové zkušenosti</td> <td>rs = 0.133</td> <td>p = 0.300</td> </tr> <tr> <td>Přívětivost</td> <td>rs = 0.080</td> <td>p = 0.534</td> </tr> <tr> <td>Svědomitost</td> <td>rs = -0.063</td> <td>p = 0.625</td> </tr> <tr> <td>Emoční stabilita</td> <td>rs = -0.184</td> <td>p = 0.814</td> </tr> <tr> <td>Deprese</td> <td>rs = 0.241</td> <td>p = 0.057</td> </tr> <tr> <td>Úzkost</td> <td>rs = 0.161</td> <td>p = 0.208</td> </tr> <tr> <td>Stres</td> <td>rs = 0.039</td> <td>p = 0.761</td> </tr> <tr> <td>Sebevědomí</td> <td>rs = -0.120</td> <td>p = 0.350</td> </tr> </table>	Extraverze	rs = 0.146	p = 0.253	Otevřenost nové zkušenosti	rs = 0.133	p = 0.300	Přívětivost	rs = 0.080	p = 0.534	Svědomitost	rs = -0.063	p = 0.625	Emoční stabilita	rs = -0.184	p = 0.814	Deprese	rs = 0.241	p = 0.057	Úzkost	rs = 0.161	p = 0.208	Stres	rs = 0.039	p = 0.761	Sebevědomí	rs = -0.120	p = 0.350	Výsledky ukázaly, že závislost na Facebooku je kladně spojena s dobou strávenou u Facebooku, to naznačuje, že delší doba strávena na Facebooku je spojena s větším rizikem výskytu problematického používání Facebooku.	
Extraverze	rs = 0.146	p = 0.253																													
Otevřenost nové zkušenosti	rs = 0.133	p = 0.300																													
Přívětivost	rs = 0.080	p = 0.534																													
Svědomitost	rs = -0.063	p = 0.625																													
Emoční stabilita	rs = -0.184	p = 0.814																													
Deprese	rs = 0.241	p = 0.057																													
Úzkost	rs = 0.161	p = 0.208																													
Stres	rs = 0.039	p = 0.761																													
Sebevědomí	rs = -0.120	p = 0.350																													

Tabulka 2 - Výsledky studií

3.2 Zkratky

BFAS – Bergen Facebook Addiction Scale

FAS – Facebook Addiction Scale

B – nestandardizovaný koeficient B

β – standardizovaný koeficient beta

SE – standard error – standardní chyba

T – testovací statistika

p – teoretická hodnota koeficientu korelace

rs – Spearmanův koeficient pořadové korelace

SA-SCW – social acceptance contingent self-worth – vlastní hodnota podmíněná sociálním přijetím

SWLS – Satisfaction with Life Scale – škála spokojenosti se životem

4 Průřezová zjištění

V této kapitole jsou rozebírány jednotlivé faktory osobnosti a zjištění o nich v kontextu závislosti na Facebooku. Na konci kapitoly jsou rozepsány významná zjištění, která, dle povahy významu, stojí za zmínku.

4.1 Extraverze

Popis

Mezi hlavní charakteristiky faktoru extraverze se řadí: sociální dovednosti, velký počet přátelství, účast na sportech, členství v klubech; hlavní tendencí je společenskost (preference společnosti a sociální stimulace) (Costa a McCrae 1999).

Pro lepší pochopení podstaty jsou uvedeny příklady škál, jež se používají v testech měření osobnosti, které lépe pomohou charakterizovat extraverzi: „samotářský – společenský; tichý – mnohomluvný; nesmělý – bezprostřední“ (McCrae a Costa 1987)⁷.

Zjištění

Extraverze byla zkoumána ve všech sedmi studiích. U extraverze našly všechny studie kladnou korelaci s úrovní závislosti na Facebooku. Studie *Facebook addiction among Polish undergraduate students* (Atroszko et al. 2018) ve výsledcích uvádí: „Dále byla pozitivní korelace mezi Facebookovou závislostí a extraverzí (...). To naznačuje, že silná potřeba sociálních interakcí může být nezávislým rizikovým faktorem pro Facebookovou závislost (Tang et al. 2016).“

Se zjištěními, které se objevují v zařazených studiích, lze předpokládat, že vyšší úroveň extraverze je jeden z možných prediktorů závislosti na Facebooku.

Závislost na internetu

Přehledová studie na téma internetové závislosti v kombinaci s pětifaktorovým modelem osobnosti přišla se zjištěním, že lidé s vyšší úrovní extraverze vykazovali menší úroveň závislosti na internetu (Kayaş et al. 2016). Může se jednat o to, že lidé s vyšší úrovní extraverze vyhledávají více sociálních interakcí (viz výše), což jim internet samotný neumožní, zatímco Facebook, který imituje tuto sociální interakci, ano.

⁷ Autoři Paul Costa a Robert R. McCrae zkoumají pětifaktorový model osobnosti již přes 40 let a na toto téma mají již desítky publikací, proto je v této práci užívána jejich definice

4.2 Neuroticismus

Popis

Mezi hlavní charakteristiky faktoru neuroticismu se řadí: malé sebevědomí, iracionální perfekcionistické domněnky, pesimistické postoje; hlavní tendencí je deprese (tendence zažívat dysforickou náladu – smutek, beznaděj, vinu) (Costa a McCrae 1999).

Pro lepší pochopení jsou uvedeny příklady škál, jež se používají v testech měření osobnosti, které lépe pomohou charakterizovat neuroticismus: „klidný – ustaraný; odolný – zranitelný; jistý – nejistý“ (McCrae a Costa 1987).

Zjištění

Termín neuroticismus byl použit ve čtyřech studiích ^{[1], [3], [6], [7]}, zbylé tři studie používaly termín emoční stability ^{[2], [4], [5]}. Jelikož všechny tři studie uváděly termín emoční stability v kapitole o měření pěti faktorů osobnosti jako jeden z faktorů, nejedná se o odlišný faktor, nýbrž o odlišnou interpretaci stejného faktoru. Přímo termín neuroticismus se občas uvádí jako emoční nestabilita, opak emoční stability. Z tohoto důvodu jsou výsledky neuroticismu a emoční stability zahrnuty společně. Pro správné sjednocení neuroticismu a emoční stability je potřeba výsledky emoční stability obrátit, jelikož vyšší emoční stabilita znamená menší hodnotu neuroticismu.

Ze čtyř studií, které používaly termín neuroticismus, dvě našly statisticky významnou kladnou korelaci s úrovní závislosti na Facebooku, jedna statisticky méně významnou korelaci a jedna statisticky nevýznamnou negativní korelaci.

Ze tří studií, které používaly termín emoční stability, dvě našly statisticky významnou zápornou korelaci a jedna statisticky nevýznamnou korelaci s úrovní závislosti na Facebooku. V kontextu neuroticismu je záporná korelace v těchto třech studiích ekvivalentem kladné korelace mezi neuroticismem a úrovní závislosti na Facebooku.

Ze sedmi studií je v šesti z nich nalezena kladná korelace mezi neuroticismem a úrovní závislosti na Facebooku. Z těchto zjištění je možné předpokládat, že vyšší úroveň neuroticismu je potencionální prediktor závislosti na Facebooku.

Závislost na internetu

Zmíněná přehledová studie na téma internetové závislosti (Kayaş et al. 2016) přišla se zjištěním, že lidé s vyšší úrovní neuroticismu vykazovali vyšší úroveň závislosti na internetu. Neuroticismus je spojen s vícero druhy závislosti, například se závislostí na jídlu (Brunault et al. 2018) či se závislostí na drogách (Terracciano et al. 2008, Delić et al. 2017). Vzhledem k tomu že i jiné studie našly korelaci mezi neuroticismem a určitým druhem závislosti, pravděpodobně bude neuroticismus spojen s tendencí k závislostem celkově.

4.3 Otevřenost vůči zkušenosti

Popis

Mezi hlavní charakteristiky faktoru otevřenosti vůči zkušenosti se řadí: zájem o cestování, spousta odlišných koníčků, znalost cizí kuchyně, různé zájmy; hlavní tendencí je akčnost (nutnost rozmanitosti, novosti a změny) (Costa a McCrae 1999).

Pro lepší pochopení jsou uvedeny příklady škál, jež se používají v testech měření osobnosti, které lépe pomohou charakterizovat otevřenost vůči zkušenosti: „konvenční – originální; bojácný – odvážný; konzervativní – liberální“ (McCrae a Costa 1987).

Zjištění

Otevřenost vůči zkušenostem byla zkoumána šesti studii ^{[1], [2], [3], [4], [5], [6]}. Ze zmíněných šesti ukazují výsledky pěti studií negativní korelaci s úrovní závislosti na Facebooku. Dvě z těchto studií vykazují statisticky významnou negativní korelaci, zbylé tři ji vykazují v menší míře. Pouze v jednom výzkumu byla korelace kladná.

Výsledky, které jsou ve vybraných studiích, naznačují, že vyšší úroveň otevřenosti vůči zkušenostem může znamenat menší pravděpodobnost závislosti na Facebooku. Malá úroveň otevřenosti vůči zkušenostem může být možným prediktorem pro závislost na Facebooku.

Závislost na internetu

Zmíněná přehledová studie (Kayaş et al. 2016) přišla se zjištěním, že lidé s vyšší úrovní otevřenosti vůči zkušenostem vykazovali nižší úroveň závislosti na internetu. Tato zjištění odpovídají podobným výsledkům, jako při měření závislosti na Facebooku. Jedinci s vyšší úrovní otevřenosti vůči zkušenostem mají více zájmů a větší zvědavost (Costa a McCrae 1992) a zážitky reálného života pro ně mohou být důležitější, než ty ze života virtuálního (Kayaş et al. 2016).

4.4 Přívětivost

Popis

Mezi hlavní charakteristiky faktoru přívětivosti se řadí: snadné odpouštění, víra v kooperaci, neurážlivá mluva, snadno kontrolovatelný; hlavní tendencí je poddajnost (ochota přizpůsobit se ostatním při mezilidském konfliktu) (Costa a McCrae 1999).

Pro lepší pochopení jsou uvedeny příklady škál, jež se používají v testech měření osobnosti, které lépe pomohou charakterizovat přívětivost: „popudlivý – dobromyslný; bezohledný – ohleduplný; sobecký – nesobeký“ (McCrae a Costa 1987).

Zjištění

Přívětivost byla zkoumána ve všech sedmi studiích. Ve čtyřech studiích byla nalezena statisticky nevýznamná kladná korelace, jednou nevýznamně záporná korelace a ve dvou případech korelace nebyla.

Výsledky vybraných studií ukazují, že přívětivost pravděpodobně není prediktorem závislosti na Facebooku.

Závislost na internetu

V přehledové studii o závislosti na internetu (Kayaş et al. 2016) byla prezentována záporná korelace mezi závislostí na internetu a přívětivostí. Autor bakalářské práce nedokázal vysvětlit rozdílná zjištění mezi závislostí na internetu a závislostí na Facebooku.

4.5 Svědomitost

Popis

Mezi hlavní charakteristiky faktoru svědomitosti se řadí: vůdčí dovednosti, dlouhodobé plány, odborné znalosti; hlavní tendencí je snaha o úspěch (silný pocit účelu a vysoká úroveň aspirace) (Costa a McCrae 1999).

Pro lepší pochopení jsou uvedeny příklady škál, jež se používají v testech měření osobnosti, které lépe pomohou charakterizovat svědomitost: „bezstarostný – opatrný; nespolehlivý – spolehlivý; nedbalý – svědomitý“ (McCrae a Costa 1987).

Zjištění

Svědomitost byla zkoumána ve všech sedmi studiích. U svědomitosti našly všechny studie zápornou korelaci s úrovní závislosti na Facebooku. V pěti studiích se jednalo o statisticky významnou zápornou korelaci a ve dvou případech se jednalo o statisticky méně významnou korelaci. V tomto případě se všechny vybrané studie shodují na výsledku.

Z těchto výsledků pak lze usuzovat, že vyšší úroveň svědomitosti znamená menší pravděpodobnost závislosti na Facebooku. Malá úroveň svědomitosti může být prediktorem pro závislost na Facebooku.

Závislost na internetu

Zmíněná přehledová studie (Kayaş et al. 2016) přišla se zjištěním, že lidé s vyšší úrovní svědomitosti vykazovali nižší úroveň závislosti na internetu. Tato zjištění odpovídají podobným výsledkům, jaká byla při měření závislosti na Facebooku. Jedinci s vyšší úrovní svědomitosti mají vyšší sebekázeň a jsou motivováni jít za svými cíli (Costa a McCrae 1992) a dokáží kontrolovat své užívání internetu (Kayaş et al. 2016). Zároveň vyšší úroveň svědomitosti jako ochranný aspekt proti závislostem ukazují i další studie na příkladech

závislosti na jídle (Brunault et al. 2018) či závislosti na drogách (Terracciano et al. 2008, Turiano et al. 2012), z tohoto zjištění je možné předpokládat, že nižší úroveň svědomitosti je možný prediktor k závislostem celkově.

4.6 Ostatní významná zjištění

K hodnotám v této části textu je třeba přistupovat opatrně. Jedná se o velmi malý vzorek studií, které nelze generalizovat či dělat předčasné závěry. Jsou zde zmíněny jako potenciálně významné proměnné v rámci závislosti na Facebooku. Pro přesnější výsledky by bylo potřeba vypracovat přehledovou studii na tato témata.

SA-CSW

Zkratka znamená social acceptance contingent self-worth, v překladu vlastní hodnota podmíněná sociálním přijetím. V článku Contingencies of Self-Worth (Crocker a Knight 2005) se nachází toto znění: „Podmíněnosti vlastní hodnoty jsou zároveň zdroje motivace a místa psychologické zranitelnosti. V oblastech podmíněné vlastní hodnoty, lidé budují sebevědomí tím, že se pokoušejí ověřit jejich schopnosti a kvality.“ Jednoduše se jedná o skutečnost, kdy si jedinci budují vlastní hodnotu sociálním přijetím druhých.

Tuto proměnnou zkoumala pouze jedna studie ^[6], která ovšem našla statisticky významnou kladnou korelaci s úrovní závislosti na Facebooku. Je potřeba udělat více výzkumů na toto téma, zde je SA-CSW uveden jako jeden z potencionálních prediktorů závislosti na Facebooku.

V závěru studie Contingent self-worth and Facebook addiction (Kanat-Maymon et al. 2018) je uvedeno: „Integrace CSW s již zavedenými zjištěními o roli sebevědomí na nadměrné a maladaptivní používání sociálních sítí může umožnit lepší pochopení dynamiky sebedůvěry ve vývoji závislosti na sociálních sítích, stejně tak možnosti pro prevenci a intervenci.“

Sebevědomí

Sebedůvěru zkoumaly tři z vybraných studií ^[2], ^[5], ^[6]. Dvě studie našly statisticky významnou korelaci s úrovní závislosti na Facebooku, v jedné nebyla korelace žádná. Bylo by potřeba zahrnout více studií, které zkoumají vztah mezi sebevědomím a závislostí, aby bylo možné vytvořit závěr.

Sebedůvěra

Sebedůvěra byla zkoumána pouze v jedné z vybraných studií ^[2], ve které byla záporná korelace s úrovní závislosti na Facebooku. Ve studii Facebook addiction among Polish undergraduate students: Validity of measurement and relationship with personality and well-

being (Atroszko et al. 2018) je uveden tento text: „Facebooková závislost také záporně korelovala se sebedůvěrou. Lidé s malou sebedůvěrou, kteří nevěří ve vlastní schopnost vyrovnat se s celou řadou situací, mají omezené strategie, jak se vyrovnat se stresem nebo sociální úzkostí (Wegmann & Brand 2016). Mohou se zapojit do aktivit na Facebooku, aby unikli problémům. Jedná se jedno z nejdůležitějších zjištění, jelikož sebedůvěra je více opomíjena v kontextu Facebookové závislosti, a to navzdory skutečnosti, že existuje osvědčený vztah mezi sebedůvěrou a závislostmi obecně (Marlatt et al. 1995) a osobní pohodou (Burger a Samuel 2017). Zároveň je sebedůvěra modifikovatelná (Gist a Mitchell 1992), což otevírá možnosti úspěšným intervencím.“

Z důvodů, které autoři zde zmiňují, je sebedůvěra zařazena mezi ostatní významná zjištění jako potencionální prediktor závislosti na Facebooku.

Osamělost

Osamělost zkoumaly pouze dvě z vybraných studií ^[2], ^[3]. V jedné studii byly sledovány tři proměnné, rodinná osamělost, romantická osamělost a sociální osamělost. Všechny tři proměnné vykazovaly kladnou korelaci s úrovní závislosti na Facebooku. Druhá studie sledovala osamělost jako jednu proměnnou, i v té byla kladná korelace mezi osamělostí a závislostí na Facebooku. Ačkoliv se jedná pouze o dvě studie a bylo by předčasné uvádět závěry, je dobré zmínit osamělost v kontextu závislosti na Facebooku.

V závěru studie Facebook Addiction: Onset Predictors (Biolcati et al. 2018) je uvedeno: „Bez ohledu na tato omezení (nedostatečně velký vzorek – nerovnováha ve věku a pohlaví – omezuje generalizaci zjištění – pozn. autora) tato studie rozšiřuje předchozí literaturu na téma závislosti na Facebooku, která ukazuje, že některé osobnostní faktory a osamělost jsou dominantní prediktory závislosti na sociálních médiích.“

5 Metody měření

V této kapitole jsou popsány metody měření, které byly použity pro zjišťování úrovně závislosti na Facebooku a úrovní jednotlivých faktorů osobnosti. K měření úrovně závislosti na Facebooku byly použity dvě metody, jedna pouze v jedné studii. K měření osobnostních faktorů byly použity čtyři metody.

5.1 Závislost na Facebooku

Při vyhledání termínu „Facebook addiction“ (závislost na Facebooku) přes webovou službu EBSCOHost pochází první studie na toto téma z roku 2007, tedy tři roky po založení Facebooku. Pokud bychom počet vyhledaných studií rozdělili na čtyřletá období, dozvíme se, že mezi lety 2007 a 2010 bylo publikováno 30 studií, mezi lety 2011 a 2014 bylo publikováno 195 studií a mezi lety 2015 a 2018 bylo publikováno 674 studií. V roce 2019 pouze do května bylo publikováno již 54 studií. Podle počtu publikací vidíme, že akademický zájem o závislost na Facebooku má rostoucí tendenci a můžeme jej tedy zařadit mezi aktuální témata akademické obce.

Zde jsou uvedeny dvě metody, které byly použity ve vybraných studiích k měření úrovně závislosti na Facebooku.

Bergen Facebook Addiction Scale

Tuto metodu použilo šest ^{[1], [2], [3], [4], [5], [6]} ze sedmi vybraných studií. Jedná se o metodu vyvinutou v roce 2012 na univerzitě v Bergenu (Andreassen et al. 2012). Metoda využívá dotazník, ve kterém se respondent sebehodnotí. Měří se šest položek, které navrhl Mark Griffiths (2005) jako šest základních komponentů závislosti. Jedná se o tyto komponenty:

- 1) význam – aktivita dominuje myšlení a chování,
- 2) modifikace nálady – aktivita modifikuje / zlepšuje náladu,
- 3) tolerance – pro dosažení předchozích účinků je zapotřebí zvyšování množství aktivity,
- 4) abstinční příznaky – výskyt nepříjemných pocitů, když je aktivita přerušena nebo náhle snížena,
- 5) konflikt – činnost způsobuje konflikty ve vztazích, v práci / vzdělávání a dalších činnostech,
- 6) relaps – tendence vrátit se k dřívějším vzorcům aktivity po abstinenci nebo kontrole.

K jednotlivým položkám se respondent vyjadřuje na pěti-hodnotové škále od 1 (velmi vzácně) do 5 (velmi často). Sebehodnotí se za poslední rok (např. „Jak často jste během

posledního roku cítili potřebu používat Facebook stále více?“, „Jak často jste během posledního roku používali Facebook v takové míře, že to mělo negativní dopad na Vaše výkony v práci / škole?“. Celkový výsledek je v rozmezí od 6 do 30, kdy vyšší hodnota znamená vyšší úroveň závislosti na Facebooku. Autoři uvádí dobré psychometrické vlastnosti testu. Reliabilita testu byla měřena koeficientem Cronbachovy alfy, kdy $\alpha = 0.83$, dále byla po třech týdnech měřena hodnota test re-test reliabilita ($r = 0.82$). Hodnota RMSEA má 0,05 (kritérium chyby, žádoucí do 0,08) a hodnota CFI má 0,99 (Komparativní index shody, žádoucí nad 0,95) (Andreassen et al. 2012). Validitu a reliabilitu testu potvrzují i jiné studie (da Veiga et al. 2019).

Ve dvou studiích byla použita polská adaptace testu. První studie použila již dříve přeložený test (Charzyńska a Gózdź 2014). Práce, ze které pochází polská adaptace testu Facebookové závislosti, je v polštině bez anglického překladu, proto zde autor nemůže popsat průběh překladu testu do polštiny. Ve druhé studii byla pro překlad použita metoda zpětného překladu. Během této metody je přeložený text nezávislým překladatelem opět přeložen do jazyka originálu (v tomto případě z polštiny do angličtiny) a porovnáním originálu s přeloženým textem se ověřuje správnost překladu.

Facebook Addiction Scale

Metoda byla použita pouze u jedné z vybraných studií [7]. Test byl vyvinut na Süleyman Demirel University a poprvé použit pro měření závislosti mezi studenty v Turecku (Koc a Gulyagci 2013). Metoda využívá dotazník, ve kterém se respondent sebehodnotí. Měří se osm položek, které respondent hodnotí od 1 (není pravda) do 5 (extrémní pravda), výsledek se tedy může pohybovat v rozmezí od 8 do 40, kdy opět vyšší hodnota znamená vyšší úroveň závislosti na Facebooku. Hodnotící položky jsou:

- 1) kognitivní význam,
- 2) behaviorální význam,
- 3) konflikt s jinými aktivitami,
- 4) euforie,
- 5) ztráta kontroly,
- 6) abstinenční příznaky,
- 7) relaps,
- 8) obnovení (závislosti či problematického užívání).

Autoři uvádí reliabilitu testu koeficientem Cronbachovy alfy, kdy $\alpha = 0.84$. Hodnota SRMR má 0,04 (Standardized Root Mean Square Residual, žádoucí do 0,08), hodnota NFI

má 0,95 (Normed Fit Index, žádoucí nad 0,95) a hodnota CFI má 0,97 (Komparativní index shody, žádoucí nad 0,95) (Koc a Gulyagci 2013). Podobné hodnoty potvrzují i další studie (Cerdeira 2018).

5.2 Měření osobnosti

Základy Big Five a měření osobnosti můžeme datovat do první poloviny 20. století. Gordon Allport a Henry Odbert (1936) seskupili 18 000 slov z anglického slovníku, které nějakým způsobem popisují lidi. Postupnou eliminací zkrátily seznam slov na 4 500, které poté rozdělili podle podobných významů do zhruba dvou set skupin. Allport tyto skupiny vnímal jako základní stavební prvky osobnosti.

Následně Raymond Cattell (1965) za pomoci faktorové analýzy, která identifikuje skupiny prvků, které jsou ve vzájemném vztahu, určil šestnáct faktorů osobnosti, které nazval „pramenné rysy“. Ke zkoumání těchto rysů navrhl šestnácti faktorový osobnostní dotazník (16 PF). Časem se Cattellův model šestnácti faktorů osobnosti zredukoval na pouhých pět faktorů, které se začaly nazývat „Big Five“ – Velká Pětka (například R. McCrae a Costa 1997). K měření faktorů Velké Pětky postupně vznikají nové testy osobnosti (Costa a McCrae 1992, Raad a Perugini 2002).

Níže jsou rozebrány jednotlivé testy osobnosti, které vybrané studie použily k měření pěti faktorů osobnosti – extraverze, přívětivosti, svědomitosti, neuroticismu a otevřenosti vůči zkušenostem.

Ten-Item Personality Inventory

Tuto metodu, vyvinutou na univerzitě v Texasu, použili ve čtyřech z vybraných studií [2], [4], [5], [7]. Respondent se vyjadřuje k 10-ti položkám na škále od 1 (Zcela nesouhlasím) do 7 (Zcela souhlasím). Ke každému z pěti faktorů se vyjadřují dvě položky. Jedna ze dvou položek ke každému faktoru je v opačném měření (např. k měření svědomitosti patří tyto položky: „3. Vnímám se jako spolehlivého a disciplinovaného člověka.“, „8. Vnímám se jako neuspořádaného a bezstarostného člověka“, kdy v otázce č. 3 by hodnocení 7 – zcela souhlasím – znamenalo vyšší úroveň svědomitosti, v otázce č. 8 by vyšší úroveň svědomitosti znamenalo hodnocení 1 – zcela nesouhlasím). Autoři uvádí hodnoty Cronbachovy alfy pro jednotlivé faktory: extraverze ($\alpha = 0.68$), přívětivost ($\alpha = 0.40$), svědomitost ($\alpha = 0.50$), emoční stabilita ($\alpha = 0.73$) a otevřenost vůči zkušenostem ($\alpha = 0.45$). Dále uvádí hodnotu test re-test validity po šesti týdnech ($r = 0.72$) (Gosling et al. 2003).

Ze čtyř studií, které používají tuto metodu, použily dvě polskou adaptaci. Jedna se odkazuje na předchozí studii, které obsahuje TIPI v polštině (Atroszko et al. 2015), ale ta

nevysvětluje způsob překladu do polštiny. Druhá studie použila škálu, jež byla do polštiny přeložena metodou zpětného překladu (Laguna 2012), která je vysvětlena výše.

Big Five Inventory

Metodu BFI používají dvě studie, jedna ve variantě BFI-44 (hebrejská adaptace) ^[6] a druhá ve variantě BFI-10 ^[3]. Metoda využívá dotazník, ve kterém se respondent sebehodnotí na škále od 1 (Zcela nesouhlasím) do 7 (Zcela souhlasím). Některé položky jsou měřeny opačným měřením (popsáno výše).

Big Five Inventory 44 – tato varianta využívá 44 položek k měření pěti faktorům osobnosti, konkrétně osm položek k měření extraverte, devět položek k měření přívětivosti, devět položek k měření svědomitosti, osm položek k měření neuroticismu a deset položek k měření otevřenosti vůči zkušenosti (John et al. 1991). Studie použila hebrejskou adaptaci této metody (Etzion & Laski 1998).

Ve studii dosahovala Cronbachova alfa u jednotlivých faktorů těchto hodnot (žádoucí je nad 0,7 – vyšší reliabilita): extraverte ($\alpha = 0.80$), přívětivost ($\alpha = 0.71$), svědomitost ($\alpha = 0.80$), neuroticismus ($\alpha = 0.80$) a otevřenost vůči zkušenostem ($\alpha = 0.77$). Dále uvádí hodnotu test re-test validity po šesti týdnech ($r = 0.72$) (Kanat-Maymon et al. 2018).

Big Five Inventory 10 – jedná se o kratší variantu BFI-44, tato varianta využívá 10 položek, ke každému faktoru dvě položky měření (Rammstedt a John 2007). Studie, která tuto variantu použila, neuváděla hodnoty Cronbachovy alfy.

The NEO – Five Factor Inventory

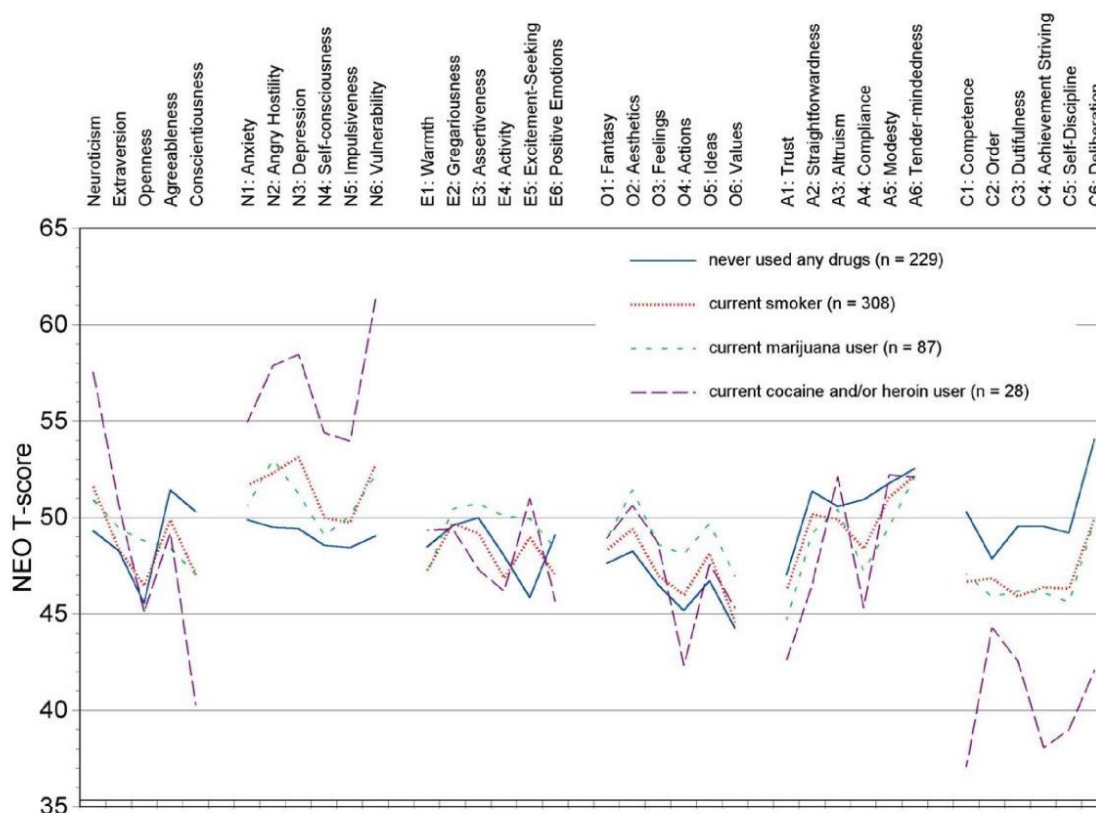
Metoda byla použita v jedné z vybraných studií ^[1]. NEO-FFI je kratší verze metody NEO Personality Inventory-Revised (Costa a McCrae 1992). Respondent se sebehodnotí u 60-ti položek na škále od 1 (Zcela nesouhlasím) do 7 (Zcela souhlasím), přičemž každý faktor je měřen dvanácti položkami a některé položky jsou měřeny opačným měřením (popsáno výše).

Ve studii dosahovala Cronbachova alfa u jednotlivých faktorů těchto hodnot (žádoucí je nad 0,7 – vyšší reliabilita): extraverte ($\alpha = 0.80$), přívětivost ($\alpha = 0.71$), svědomitost ($\alpha = 0.82$), neuroticismus ($\alpha = 0.89$) a otevřenost vůči zkušenostem ($\alpha = 0.74$). Dále uvádí hodnotu test re-test validity po šesti týdnech ($r = 0.72$) (Andreassen et al. 2012).

5.3 Osobnostní profil závislých

Ve studii, která zkoumá osobnostní faktory u jedinců užívající drogy (Terracciano et al. 2008) je sestaven osobnostní profil těchto jedinců. Tento osobnostní profil je zobrazen na obrázku 5-1 – „Osobnostní profil uživatelů drog (Terracciano et al. 2008)“. V této studii je

k měření osobnosti využita metoda NEO Personality Inventory-Revised (Costa a McCrae 1992), která nejenže měří jednotlivé faktory osobnosti, ale také jejich konkrétní části, které budou pro účel práce nazývány podfaktory. Tyto podfaktory tvoří konkrétnější obrázek toho, jakou osobnost mají jedinci s odlišnými závislostmi.

Obrázek 5-1 - Osobnostní profil uživatelů drog (Terracciano et al. 2008)

6 Způsoby analýzy

V kapitole č. 6 jsou rozebrány jednotlivé metody pro způsoby analýzy, na jakém principu fungují a co to může znamenat pro výsledky. Regresní analýza byla použita v šesti výzkumech ^{[1], [2], [3], [4], [6], [7]}, korelační analýza pouze v jednom výzkumu ^[5].

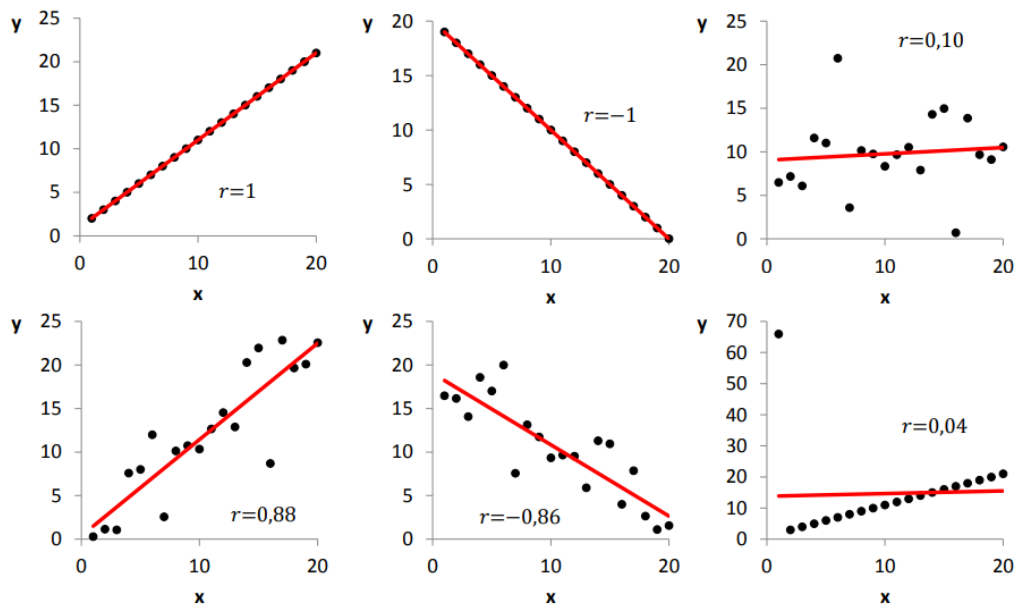
6.1 Regresní analýza

Regresní analýza je statisticko-matematický nástroj, který slouží pro kvantitativní popis vztahu mezi dvěma proměnnými. Úkolem regrese je vysvětlit změny hodnot vysvětlované proměnné y změnami hodnot vysvětlující proměnné x za pomoci parametru β . Nejčastěji se využívá lineární regresní funkce, kterou lze zapsat ve tvaru: $y = \beta_0 + \beta_1 x$. K odhadu parametru β této lineární regresní funkce se nejčastěji využívá metoda nejmenších čtverců (Cipra 2008).

6.2 Korelační analýza

Korelační analýza se užívá k vyjádření závislosti dvou a více proměnných. Hodnota korelačního koeficientu se pohybuje od -1 do 1, kdy kladné znaménko znamená, že obě proměnné zároveň rostou a záporné znaménko znamená, že zatímco jedna z proměnných klesá, druhá roste (Biskup 2018). Tato metoda byla použita pouze v jedné studii ^[5]. Oproti regresní analýze zkoumá korelační analýza pouze to, jak intenzivní je závislost mezi proměnnými. Korelační analýza neurčuje kauzalitu, tedy co je příčina a co její následek. Při využití korelační analýzy je důležité řídit se známou zásadou „korelace neimplikuje kauzalitu“. Jenom proto, že existuje korelace mezi proměnnými, nelze okamžitě předpokládat, že jedna způsobuje druhou.

Znázornění hodnoty koeficientu je na obrázku 6-1 – „Korelační koeficient (Biskup 2018)“.

Obrázek 6-1 - Korelační koeficient (Biskup 2018)

Spearmanův korelační koeficient

Spearmanův korelační koeficient (r_s) užívá pořadí proměnných X a Y, v tomto případě X představuje úroveň závislosti na Facebooku a Y představuje vybraný faktor osobnosti. Výsledky respondentů se dají do pořadí podle úrovně závislosti na Facebooku a poté se zkoumá, jestli pořadí daného faktoru osobnosti odpovídá pořadí úrovni závislosti na Facebooku.

Koeficient se opět pohybuje v rozmezí od -1 do 1. Hodnota koeficientu kolem 0 znamená, že hodnoty jsou náhodně zpřeházené a nemají mezi sebou vztah. Hodnoty -1 a 1 znamená, že jedna proměnná jedno monotónní funkcí druhé proměnné, tedy pokud se mění jedna proměnná, úměrně tomu se zmenšuje či zvětšuje druhá.

Výhoda této metody spočívá v tom, že je méně náchylný vůči odlehlým hodnotám a odchylkám od normality.

7 Diskuse

V bakalářské práci byla na začátku rozebrána metoda vyhledávání, ve které jsou sepsána definovaná kritéria, způsob vyhledávání a veškeré potřebné informace pro případné opětovné vyhledání studií. V následující kapitole je přehled zařazených studií a výsledků, se kterými přišly.

Ve čtvrté kapitole jsou zjištění k jednotlivým osobnostním faktorům a ostatní významná zjištění, která se v zařazených studiích objevila. V páté kapitole jsou rozebrány metody měření úrovně závislosti na Facebooku a metody měření osobnosti. V šesté kapitole jsou popsány metody analýz, které zařazené studie využily.

V závěrečné kapitole jsou rozebrány aspekty bakalářské práce, pro které v jiných kapitolách nebylo dostatek prostoru, ovšem je potřeba vzhledem k závažnosti problematiky závislosti, v práci alespoň okrajově zmínit.

7.1 Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda existuje vazba mezi osobnostními faktory a závislostí na Facebooku. Pro dodržení daného záměru, byla k tomuto účelu sestavena primární výzkumná otázka:

„Které osobnostní faktory jsou možnými prediktory k závislosti na Facebooku?“

Sekundárními otázkami v práci jsou:

„Které testy měření osobnosti jsou vhodnější pro zjišťování vztahu mezi osobnostními faktory a závislostí na internetu?“

„Vykazují metody pro měření úrovně závislosti na Facebooku dostatečné psychometrické vlastnosti?“

7.2 Zjištění

Zjištění ze studií, které byly zařazeny do přehledové studie, je možné shrnout v následujících bodech:

- 1) extraverte – všech sedm studií se shodlo na kladné korelaci mezi extravertí a úrovní závislosti na Facebooku, úroveň extraverte je pravděpodobně prediktor,
- 2) neuroticismus – šest ze sedmi studií se shodlo na kladné korelaci mezi neuroticismem a úrovní závislosti na Facebooku, pouze v jedné byla statisticky nevýznamná

- negativní korelace, úroveň neuroticismu může být prediktor,
- 3) otevřenost vůči zkušenosti – pět ze šesti studií, které tento faktor zkoumaly, se shodlo na negativní korelaci mezi otevřeností vůči zkušenosti a úrovní závislosti na Facebooku, pouze v jedné byla statisticky nevýznamná kladná korelace, malá úroveň otevřenosti vůči zkušenosti může být prediktorem,
 - 4) přívětivost – pět ze sedmi studií našlo statisticky nevýznamnou korelaci mezi přívětivostí a úrovní závislosti na Facebooku, dvě studie korelaci nenašly žádnou, z těchto důvodů se pravděpodobně o prediktor nejedná,
 - 5) svědomitost – všech sedm studií se shodlo na záporné korelaci mezi extravertí a úrovní závislosti na Facebooku, úroveň svědomitosti je pravděpodobně prediktor,
 - 6) BFAS a FAS – obě metody měření úrovně závislosti na Facebooku vykazují dobrý psychometrické vlastnosti pro měření.

Výsledky prezentované v této přehledové studii neříkají, že vyšší úroveň například neuroticismu znamená závislost na Facebooku, pouze to, že tito jedinci mají vyšší tendence k této závislosti.

7.3 Možné využití daného zjištění

Zjištění, která z této práce vyplývají, by se dala využít v primárně preventivních programech. Při správném určení, které osobnostní faktory jsou prediktory pro závislost na Facebooku, se mohou lépe identifikovat rizikové skupiny či jedinci s tendencí k závislosti. Jelikož metody měření závislosti na Facebooku ukazují kvalitní psychometrické vlastnosti, i tímto způsobem lze identifikovat rizikové chování mezi respondenty. Možnost využití je jak na školách mezi školáky a v psychiatrické či terapeutické praxi.

Mezi preventivní a intervenční opatření můžeme zahrnout například: poradenství, terapii, programy kontrolující (a omezující) obsah (Gupta et al. 2013).

7.4 Důvody volby sociální sítě Facebook

Již v úvodu bylo zmíněno, že Facebook je nejvíce používaná sociální síť, alespoň co do počtu aktivních uživatelů.⁸ Jedná se o jeden z hlavních důvodů, proč právě tato sociální síť byla vybrána pro tuto přehledovou studii, ale není jediný.

⁸ ANON., 2019. Global social media ranking 2019 | Statistic. *Statista* [online] [vid. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

Sociální síť je možné rozdělit na tyto kategorie ⁹:

- 1) společenské síť – nabízí internetovou obdobu sociálního života, například navazování a udržování vztahů či komunikace mezi uživateli (Facebook, LinkedIn),
- 2) blogy – síť pro blogování (Twitter, WordPress),
- 3) síť pro sdílení médií – nahrávání a sledování fotek či videí (YouTube, Instagram),
- 4) encyklopedie – síť s uživatelsky generovaným obsahem (Wikipedie, Wikitravel),
- 5) stránky s novinkami – novinky z celého světa na jednom místě s možností diskuse (Digg, Delicious),
- 6) diskusní fóra – místo pro libovolnou diskusi mezi uživateli (Reddit, Quora),
- 7) síť pro sociální události – nabízí možnost domluvy například pro setkání se s ostatními uživateli (MeetUp, Eventbrite).¹⁰

Každá ze zmíněných kategorií sociálních sítí se používá za jiným účelem, proto i případné důvody závislostního chování (stejně tak budou přítomny jiné osobnostní faktory) budou u každé kategorie odlišné.

Existují metody, například BSMAS – Bergen Social Media Addiction Scale (Lin et al. 2017), které zkoumají závislost na sociálních médiích vcelku. V rámci prevence a celkové identifikace jedinců, kteří vykazují závislostní chování, je bezesporu dobré, aby existovaly nástroje a studie, které toto téma zkoumají. Zároveň je potřebné zkoumat jednotlivé sociální síť (nebo minimálně jednotlivé kategorie soc. sítí, viz výše), protože závislost na odlišných sociálních sítích může vykazovat odlišné aspekty (Balakrishnan a Griffiths 2017, Moghavvemi et al. 2017).

Ke zkoumání Facebooku vybízí i skutečnost, že se jedná o nejpoužívanější sociální síť (tedy největší počet potencionálních závislých jedinců) a z toho důvodu je dobré o závislosti na Facebooku znát co nejvíce možných informací. Počet uživatelů, kteří jsou na Facebooku závislí, některé studie odhadují v rozmezí 8 % až 41,8 % (Wolniczak et al. 2013, Ryan et al. 2014, Khumsri et al. 2015, Lee et al. 2016). I za podmínek, že by realita vykazovala mnohem nižší hodnoty, již jedno procento aktivních uživatelů představuje více jak 23 milionů závislých uživatelů Facebooku a nejedná se tedy o zanedbatelné číslo.

9 Neexistuje oficiální rozdělení sociálních sítí, ale podle jejich funkcionality je lidé rozdělují na těchto sedm

10 BHASIN, Hitesh, 2019. 7 Types of Social Media Channels & How You Can Use Them. *Marketing91* [online] [vid. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.marketing91.com/7-types-of-social-media-channels/>

7.5 Netolismus

Termín netolismus označuje závislost na tzv. virtuálních drogách. Mezi ty se řadí například počítačové hry, užívání televize či telefonu, sociální sítě, internetové služby (chaty, streamovací služby) a podobně (Kohout a Karchňák 2016). Netolismus je možné rozdělit na tyto kategorie (Young 2004) ¹¹:

- 1) závislost na virtuální sexualitě (kompulzivní používání webových stránek pornografického zaměření),
- 2) závislost na virtuálních vztazích (nadměrné věnování se virtuálním vztahům [online seznamky, sociální sítě]),
- 3) internetové kompulze (např. hraní online her, internetové nakupování, internetové sázení, virální videa atd.),
- 4) přetížení informací (např. nadměrné surfování nebo nadměrné hledání v databázích),
- 5) závislost na počítači (nadměrné využívání počítače – zejména nadměrné hraní her).¹²

Znaky netolismu také vychází ze šesti základních znaků závislosti, jak je definoval Griffiths (2005) a které jsou popsány již výše v textu. Protože v rámci netolismu se jedná o celou skupinu závislostí a Facebooková závislost je konkrétní podskupina závislosti na internetu (konkrétně podskupina kategorie č. 2 – závislost na virtuálních vztazích), tak se s termínem netolismus v tomto textu nesetkáváme. Přestože se s tímto termínem v bakalářské práci nepracuje, závislost na Facebooku je možné zahrnout do preventivních programů, které v rámci netolismu existují.

7.6 Slabé a silné stránky této přehledové studie

Do přehledové studie bylo zahrnuto sedm studií, které vyhovovaly předem stanoveným podmínkám. Celkem se výzkumů zúčastnilo 3436 respondentů ze šesti států světa, přičemž jsou velká rozmezí i ve věku respondentů. Nejedná se o dostatečně reprezentativní vzorek, který by se dal generalizovat na většinovou populaci. Zároveň nejsou ve studii zahrnuty například kulturní či ekonomické rozdíly, které mohou výsledky ovlivnit, ačkoliv některé studie zasadily do výzkumu i další proměnné, například narcismus, sebedůvěru, osamělost, stres či úzkost.

¹¹ Více informací na toto téma se nachází na <https://www.netolismus.cz/>, tento projekt je součástí projektu e-bezepečí a provozován Centrem prevence rizikové virtuální komunikace.

¹² ANON., 2015. *Netolismus – vše o online závislostech* [online] [vid. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.netolismus.cz/>

Dalším rizikovým faktorem je skutečnost, že pět z vybraných studií použilo na měření osobnosti metodu, která má pouze deset položek, dvě ke každému faktoru osobnosti. Ačkoliv se jedná o „rychlý“ nástroj, kterým je možné faktory osobnosti měřit, reliabilita v tomto případě nedosahuje tak vysoké úrovně, jako metody, které používají 44 a 60 položek. Z tohoto důvodu je potřeba ke studiím, využívající kratší metody měření osobnosti, přistupovat s větší opatrností.

Mezi silné stránky jednoznačně patří metody měření úrovně závislosti na Facebooku, které vykazují vysokou úroveň reliability a celkově vykazují dobré psychometrické vlastnosti testu.

7.7 Vývoj do budoucna

Pro lepší pochopení vztahu mezi faktory osobnosti a závislostí na Facebooku, by bylo ideální užívat ty metody měření osobnosti, které vykazují vyšší úroveň reliability. V tomto případě je žádoucí do budoucna vytvořit osobnostní profil závislých jedinců,¹³ který by umožnil blíže specifikovat osobnostní faktory (a jejich podfaktory) ke konkrétní závislosti. Zároveň by byl ideální stav, kdyby v budoucích výzkumech figuroval reprezentativnější vzorek tak, aby bylo možné výsledky do určité míry generalizovat.

Podobným způsobem, jakým se testují například testy měření osobnosti v jiném prostředí (Hřebíčková et al. 2016), je potřeba v jednotlivých prostředních ověřit platnost zjištění, která jsou v této studii prezentována.

¹³ Za použití metody NEO Personality Inventory-Revised (Costa a McCrae 1992).

8 Závěr

Hlavní výzkumná otázka pro tuto bakalářskou práci zní: „Které osobnostní faktory jsou možné prediktory k závislosti na Facebooku?“. Ačkoliv jsou v kapitole č. 4 – “Průřezová zjištění” rozebírány jednotlivé faktory osobnosti a zjištění, která se k nim vztahují, nelze na tuto otázku odpovědět snadno. Je téměř jisté, že některé osobnostní faktory jsou blízce spjaty se závislostmi, včetně té na Facebooku, ovšem nejedná se o ní výhradně. Jak bylo předneseno v jiných studiích, které jsou v práci zmíněny, vyšší úroveň neuroticismu se vyskytuje u jedinců s mnoha odlišnými závislostmi, to samé lze říci o svědomitosti, kdy stejní jedinci vykazují naopak malou úroveň svědomitosti. Oproti jedincům závislým na internetu vykazují osoby s vyšší úrovní závislosti na Facebooku vyšší hodnoty úrovně extraverte. To by mohlo být zapříčiněno způsobem fungování Facebooku jako takového, který do jisté míry nabízí sociální interakce, které tito lidé tolik vyhledávají.

Z těchto zjištění lze předpokládat, že neuroticismus a svědomitost jsou možnými prediktory k tendencím vůči závislostem obecně. Na druhou stranu, například jedinci s vysokou úrovní závislosti na Facebooku vykazují vyšší úroveň extraverte než jedinci s vysokou úrovní závislosti na internetu obecně. Nízká úroveň otevřenosti vůči zkušenostem může být možným prediktorem závislosti jak na internetu, tak na Facebooku. Pro jistější rozpoznání jedinců, jenž mají tendenci k závislostem, je dobré do měření zahrnout více proměnných. Z vybraných studií ukazuje například osamělost či sebevědomí vyšší úroveň korelace mezi nimi a úrovní závislosti na Facebooku. Tato úvaha nás přivádí k první podotázce bakalářské práce.

Podotázka zní: „Které testy měření osobnosti jsou vhodnější pro zjišťování vztahu mezi osobnostními faktory a závislostí na Facebooku?“. Z výsledků se jeví, že je vhodnější užívat ty metody, které vykazují vyšší psychometrické vlastnosti, ačkoliv se jedná o nákladnější a delší testy. Ve studiích, které byly do bakalářské práce zařazeny, se jedná o tyto využití metody: „Big Five Inventory 44“ (John et al. 1991) a „The NEO – Five Factor Inventory“ (Costa a McCrae 1992). V kapitole č. 5 – “Metody měření” je zmíněn osobnostní profil závislých jedinců na drogách, ke kterému byla využita nezkrácená metoda NEO Personality Inventory-Revised (Costa a McCrae 1992). Z analýzy vyplývá, že tato metoda by pro zkoumání závislosti na Facebooku mohla být nejsilnějším kandidátem. Metoda umožňuje nejpřesnější sestavení osobnostního profilu závislých jedinců na Facebooku a tím také umožňuje hlubší pochopení této problematiky.

Zároveň je důležité k výběru metody měření osobnosti přistupovat dle záměru. Jak již bylo zmíněno výše, pro hlubší pochopení vztahu mezi osobnostními faktory (a podfaktory) a závislostí na Facebooku, bude žádoucí využít delší a komplexnější metody, a to i za vyšší cenu a delší dobu zpracování. V případě užití v preventivních programech, kde cena může hrát významnou roli, je dostačující použít kratší metodu měření osobnosti v kombinaci s měřením odlišných proměnných, například výše zmíněné osamělosti či sebevědomí.

Druhá podotázka bakalářské práce zní: „Vykazují metody pro měření úrovně závislosti na Facebooku dostatečné psychometrické vlastnosti?“ Jak bylo rozebíráno v kapitole č. 5 – “Metody měření” ve vybraných studiích byla šestkrát použita metoda Bergen Facebook Addiction Scale (Andreassen et al. 2012) a jednou metoda Facebook Addiction Scale (Koc a Gulyagci 2013). K jednoznačnému určení psychometrických vlastností těchto metod autoři měřili hodnoty Cronbachovy alfy, hodnotu test re-test reliability, dále SRMR, NFIM, CFI a RMSEA, všechny hodnoty jsou blíže vysvětleny v kapitole č. 5 – “Metody měření”. Obě metody vykazují žádané hodnoty a je možné tedy říci, že vykazují kvalitní psychometrické vlastnosti.

Doporučení, na základě zjištěných výsledků, lze shrnout takto:

- 1) osobnostní faktory jako prediktory k tendencím vůči závislostem pravděpodobně jsou neuroticismus a svědomitost,
- 2) osobnostní faktory jako prediktory k tendencím vůči závislosti na Facebooku pravděpodobně jsou ve větší míře extraverte a v menší míře otevřenost vůči zkušenostem,
- 3) pro měření osobnostních rysů při zkoumání závislosti pro vědecké účely je vhodné použít delší metody s kvalitnějšími psychometrickými vlastnostmi,
- 4) metody pro měření úrovně závislosti na Facebook vykazují kvalitní psychometrické vlastnosti a jsou pro toto měření vhodné.

Seznam literatury

Zařazené studie

- [1] ANDREASSEN, Cecilie, Torbjørn TORSHEIM, Geir BRUNBORG a Ståle PALLESEN, 2012. Development of a Facebook Addiction Scale. *Psychological reports* [online]. **110**, 501–17. Dostupné z: doi:10.2466/02.09.18.PR0.110.2.501-517.
- [2] ATROSZKO, Paweł A., Julia M. BALCEROWSKA, Piotr BEREZNOWSKI, Adriana BIERNATOWSKA, Ståle PALLESEN a Cecilie SCHOU ANDREASSEN, 2018. Facebook addiction among Polish undergraduate students: Validity of measurement and relationship with personality and well-being. *Computers in Human Behavior* [online]. **85**, 329–338. ISSN 0747-5632. Dostupné z: doi:10.1016/j.chb.2018.04.001.
- [3] BIOLCATI, Roberta, Giacomo MANCINI, Virginia PUPI a Valeria MUGHEDDU, 2018. Facebook Addiction: Onset Predictors. *Journal of Clinical Medicine* [online]. **7**(6) [vid. 2019-06-04]. ISSN 2077-0383. Dostupné z: doi:10.3390/jcm7060118.
- [4] BŁACHNIO, Agata a Aneta PRZEPIORKA, 2016. Personality and positive orientation in Internet and Facebook addiction. An empirical report from Poland. *Computers in Human Behavior* [online]. **59**, 230–236. ISSN 07475632. Dostupné z: doi:10.1016/j.chb.2016.02.018.
- [5] HUSSAIN, Zaheer, Boban SIMONOVIC, Edward STUPPLE a Maggie AUSTIN, 2019. Using Eye Tracking to Explore Facebook Use and Associations with Facebook Addiction, Mental Well-being, and Personality. *Behavioral Sciences* [online]. **9**(2), 19. ISSN 2076-328X. Dostupné z: doi:10.3390/bs9020019.
- [6] KANAT-MAYMON, Yaniv, Lian ALMOG, Rinat COHEN a Yair AMICHAH-HAMBURGER, 2018. Contingent self-worth and Facebook addiction. *Computers in Human Behavior* [online]. **88**, 227–235. ISSN 0747-5632. Dostupné z: doi:10.1016/j.chb.2018.07.011.

- [7] LEE-WON, Roselyn J., Leo HERZOG a Sung Gwan PARK, 2015. Hooked on Facebook: The Role of Social Anxiety and Need for Social Assurance in Problematic Use of Facebook. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* [online]. **18**(10), 567–574. ISSN 2152-2715, 2152-2723. Dostupné z: doi:10.1089/cyber.2015.0002.

Literatura

- [8] Costa, P. t., JR., & MccRae, R. R. (1992) *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI), professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- [9] COSTA, Paul a Robert R. MCCRAE, 1999. A five-factor theory of personality. In: *Handbook of personality: theory and research*. 2nd ed. New York: Guilford Press, s. 139–153. ISBN 978-1-57230-483-3.
- [10] CROCKER, Jennifer a Katherine M. KNIGHT, 2005. Contingencies of Self-Worth. *Current Directions in Psychological Science*. **14**(4), 200–203. ISSN 0963-7214.
- [11] DELIĆ, Mirjana, Karmen KAJDIŽ a Peter PREGELJ, 2017. Association of the Five-Factor Model personality traits and opioid addiction treatment outcome. *Psychiatria Danubina*. **29**(Suppl 3), 289–291. ISSN 0353-5053.
- [12] ETZION, Dalia a Shavit LASKI, 1998. *The big five inventory*. Tel-Aviv: Tel Aviv University.
- [13] GUPTA, V.K., S ARORA a M GUPTA, 2013. Computer-related illnesses and Facebook syndrome: What are they and how do we tackle them? *Medicine Update*. **23**, 676–679.
- [14] HŘEBÍČKOVÁ, Martina, Martin JELÍNEK, Marek BLATNÝ, et al. Big Five Inventory: Základní psychometrické charakteristiky české verze BFI-44 a BFI-10. *Československá psychologie*. 2016, **60**(6), 567-583. ISSN 0009-062X.
- [15] CHARZYŃSKA, Edyta a Joanna GÓŹDŹ, 2014. W sieci uzależnienia. Polska adaptacja Skali Uzależnienia od Facebooka (the Bergen Facebook Addiction Scale) C.S. Andreassen,

T. Torsheima, G.S. Brunborga i S. Pallesen. *Chowanna*. **22**, 163–185. ISSN 2352-9682.

- [16] KHUMSRI, Jiraporn, Rungmanee YINGYEUN, Mereerat MANWONG, Nitt HANPRATHET a Muthita PHANASATHIT, 2015. Prevalence of Facebook Addiction and Related Factors Among Thai High School Students. *Journal of the Medical Association of Thailand = Chotmaihet thangphaet*. **98**, S51–S60.
- [17] KOHOUT, Roman a Radek KARCHŇÁK, 2016. *Bezpečnost v on-line prostředí*. ISBN 978-80-260-9543-9.
- [18] McCrae, R. R., & Costa Jr., P. T. (1999). A Five-Factor Theory of Personality. In L. A. Pervin, & O. P. John (Eds.), *Handbook of Personality Psychology* (pp. 139-153). New York: Guilford.
- [19] RAAD, Boele de a Marco PERUGINI, 2002. *Big five assessment*. Seattle, WA: Hogrefe & Huber Publishers. ISBN 978-0-88937-242-9.

Zdroje

- [20] A/HRC/32/L.20 - E - A/HRC/32/L.20. *United Nations* [online] [vid. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://undocs.org/A/HRC/32/L.20>.
- [21] ALLPORT, Gordon W. a Henry S. ODBERT, 1936. Trait-names: A psycho-lexical study. *Psychological Monographs* [online]. **47**(1), i–171. ISSN 0096-9753. Dostupné z: [doi:10.1037/h0093360](https://doi.org/10.1037/h0093360).
- [22] ANDREASSEN, Cecilie Schou, Mark D. GRIFFITHS, Siri Renate GJERTSEN, Elfrid KROSSBAKKEN, Siri KVAM a Ståle PALLESEN, 2013. The relationships between behavioral addictions and the five-factor model of personality. *Journal of Behavioral Addictions* [online]. **2**(2), 90–99. ISSN 2062-5871. Dostupné z: [doi:10.1556/JBA.2.2013.003](https://doi.org/10.1556/JBA.2.2013.003).

- [23] ANON., 2014. *Úvod do regresní analýzy* [online]. 2014. B.m.: StatSoft. Dostupné z: http://www.statsoft.cz/file1/PDF/newsletter/2014_26_03_StatSoft_Uvod_do_regresni_analyzy.pdf.
- [24] ATROSZKO, Paweł A., Cecilie Schou ANDREASSEN, Mark D. GRIFFITHS a Ståle PALLESEN, 2015. Study addiction — A new area of psychological study: Conceptualization, assessment, and preliminary empirical findings. *Journal of Behavioral Addictions* [online]. **4**(2), 75–84. ISSN 2062-5871, 2063-5303. Dostupné z: doi:10.1556/2006.4.2015.007.
- [25] BABYAK, M. A., 2004. What You See May Not Be What You Get: A Brief, Nontechnical Introduction to Overfitting in Regression-Type Models. *Psychosomatic Medicine* [online]. **66**(3), 411–421. ISSN 0033-3174, 1534-7796. Dostupné z: doi:10.1097/01.psy.0000127692.23278.a9.
- [26] BALAKRISHNAN, Janarthanan a Mark D. GRIFFITHS, 2017. Social media addiction: What is the role of content in *YouTube*? *Journal of Behavioral Addictions* [online]. **6**(3), 364–377. ISSN 2062-5871, 2063-5303. Dostupné z: doi:10.1556/2006.6.2017.058.
- [27] BISKUP, Roman, 2018. *Statistika: Regresní a korelační analýza – Úvod do problému* [online]. 2018. B.m.: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Dostupné z: <http://www2.ef.jcu.cz/~birom/stat/prednasky/17.pdf>.
- [28] BŁACHNIO, Agata, Aneta PRZEPIORKA, Emre SENOL-DURAK, Mithat DURAK a Lyubko SHERSTYUK, 2017. The role of personality traits in Facebook and Internet addictions: A study on Polish, Turkish, and Ukrainian samples. *Computers in Human Behavior* [online]. **68**, 269–275. ISSN 07475632. Dostupné z: doi:10.1016/j.chb.2016.11.037.

- [29] BŁACHNIO, Agata, Aneta PRZEPIORKA, Martina BENVENUTI, Davide CANNATA, Adela M. CIOBANU, Emre SENOL-DURAK, Mithat DURAK, Michail N. GIANNAKOS, Elvis MAZZONI, Ilias O. PAPPAS, Camelia POPA, Gwendolyn SEIDMAN, Shu YU, Anise M. S. WU a Menachem BEN-EZRA, 2016. Cultural and Personality Predictors of Facebook Intrusion: A Cross-Cultural Study. *Frontiers in Psychology* [online]. 7 [vid. 2019-06-04]. ISSN 1664-1078. Dostupné z: doi:10.3389/fpsyg.2016.01895.
- [30] BRUNAUT, Paul, Pierre-Henri DUCLUZEAU, Robert COURTOIS, Céline BOURBAO-TOURNOIS, Irène DELBACHIAN, Christian RÉVEILLÈRE a Nicolas BALLON, 2018. Food Addiction is Associated with Higher Neuroticism, Lower Conscientiousness, Higher Impulsivity, but Lower Extraversion in Obese Patient Candidates for Bariatric Surgery. *Substance Use & Misuse* [online]. 53(11), 1919–1923. ISSN 1082-6084, 1532-2491. Dostupné z: doi:10.1080/10826084.2018.1433212.
- [31] BURGER, Kaspar a Robin SAMUEL, 2017. The Role of Perceived Stress and Self-Efficacy in Young People's Life Satisfaction: A Longitudinal Study. *Journal of Youth and Adolescence* [online]. 46(1), 78–90. ISSN 0047-2891, 1573-6601. Dostupné z: doi:10.1007/s10964-016-0608-x.
- [32] CAPLAN, Scott, 2005. A Social Skill Account of Problematic Internet Use. *Journal of Communication* [online]. 55, 721–736. Dostupné z: doi:10.1111/j.1460-2466.2005.tb03019.x.
- [33] CATTELL, Raymond B., 1963. Theory of fluid and crystallized intelligence: A critical experiment. *Journal of Educational Psychology* [online]. 54(1), 1–22. ISSN 1939-2176(Electronic),0022-0663(Print). Dostupné z: doi:10.1037/h0046743.
- [34] CATTELL, Raymond B, 1965. *The scientific analysis of personality*. [online]. Harmondsworth: Penguin Books [vid. 2019-06-05]. Dostupné z: <http://books.google.com/books?id=hlhqAAAAMAAJ>.

- [35] CERDEIRA, José Pedro, 2018. Facebook Addiction Scale: exploratory validity studies. *Intercom: Revista Brasileira de Ciências da Comunicação* [online]. **41**(2), 71–80. ISSN 1809-5844. Dostupné z: doi:10.1590/1809-5844201824.
- [36] CIPRA, Tomáš, 2008. *Finanční ekonometrie*. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-86929-43-9.
- [37] COSTA, Paul T. a Robert R. MCCRAE, 1992. Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences* [online]. **13**(6), 653–665. ISSN 01918869. Dostupné z: doi:10.1016/0191-8869(92)90236-I.
- [38] COSTA, Paul T. a Robert R. MCCRAE, 1992. Normal personality assessment in clinical practice: The NEO Personality Inventory. *Psychological Assessment* [online]. **4**(1), 5–13. ISSN 1939-134X(Electronic),1040-3590(Print). Dostupné z: doi:10.1037/1040-3590.4.1.5.
- [39] DA VEIGA, Gustavo Ferreira, Luciana SOTERO, Halley M. PONTES, Diana CUNHA, Alda PORTUGAL a Ana P. RELVAS, 2019. Emerging Adults and Facebook Use: the Validation of the Bergen Facebook Addiction Scale (BFAS). *International Journal of Mental Health and Addiction* [online]. **17**(2), 279–294. ISSN 1557-1882. Dostupné z: doi:10.1007/s11469-018-0018-2.
- [40] GIST, Marilyn E. a Terence R. MITCHELL, 1992. Self-Efficacy: A Theoretical Analysis of Its Determinants and Malleability. *Academy of Management Review* [online]. **17**(2), 183–211. ISSN 0363-7425, 1930-3807. Dostupné z: doi:10.5465/amr.1992.4279530.
- [41] GOSLING, Samuel D, Peter J RENTFROW a William B SWANN, 2003. A very brief measure of the Big-Five personality domains. *Journal of Research in Personality* [online]. **37**(6), 504–528. ISSN 00926566. Dostupné z: doi:10.1016/S0092-6566(03)00046-1.
- [42] GRIFFITHS, Mark, 2005. A ‘components’ model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use* [online]. **10**(4), 191–197. ISSN 1465-9891. Dostupné z: doi:10.1080/14659890500114359.

- [43] GUEDES, Eduardo, Federica SANCASSIANI, Mauro Giovanni CARTA, Carlos CAMPOS, Sergio MACHADO, Anna Lucia Spear KING a Antonio Egidio NARDI, 2016. Internet Addiction and Excessive Social Networks Use: What About Facebook? *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health* [online]. **12**(1), 43–48. ISSN 1745-0179. Dostupné z: doi:10.2174/1745017901612010043.
- [44] HAWI, Nazir S., Agata BLACHNIO a Aneta PRZEPIORKA, 2015. Polish validation of the Internet Addiction Test. *Computers in Human Behavior* [online]. **48**, 548–553. ISSN 0747-5632. Dostupné z: doi:10.1016/j.chb.2015.01.058.
- [45] CHAKRABORTY, Anindita, 2016. Facebook Addiction: An Emerging Problem. *American Journal of Psychiatry Residents' Journal* [online]. **11**(12), 7–9. ISSN 2474-4662. Dostupné z: doi:10.1176/appi.ajp-rj.2016.111203.
- [46] KAYIŞ, Ahmet Rıfat, Seydi Ahmet SATICI, Muhammet Fatih YILMAZ, Didem ŞİMŞEK, Esra CEYHAN a Fuad BAKIOĞLU, 2016. Big five-personality trait and internet addiction: A meta-analytic review. *Computers in Human Behavior* [online]. **63**, 35–40. ISSN 07475632. Dostupné z: doi:10.1016/j.chb.2016.05.012.
- [47] KOC, Mustafa a Seval GULYAGCI, 2013. Facebook addiction among Turkish college students: the role of psychological health, demographic, and usage characteristics. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking* [online]. **16**(4), 279–284. ISSN 2152-2723. Dostupné z: doi:10.1089/cyber.2012.0249.
- [48] LAGUNA, Mariola, 2012. *Polish version of TIPI* [online]. 2012. Dostupné z: <http://gosling.psy.utexas.edu/wp-content/uploads/2014/09/TIPIPolishversionpreliminaryresults.doc>.
- [49] LEE, Y. L., R. K. VERMA, H. YADAV a A. BARUA, 2016. Health impacts of Facebook usage and mobile texting among undergraduate dental students: it's time to understand the difference between usage and an excessive use. *European Journal of Dental Education* [online]. **20**(4), 218–228. ISSN 13965883. Dostupné z: doi:10.1111/eje.12164.

- [50] LIN, Chung-Ying, Anders BROSTRÖM, Per NILSEN, Mark D. GRIFFITHS a Amir H. PAKPOUR, 2017. Psychometric validation of the Persian Bergen Social Media Addiction Scale using classic test theory and Rasch models. *Journal of Behavioral Addictions* [online]. **6**(4), 620–629. ISSN 2062-5871, 2063-5303. Dostupné z: doi:10.1556/2006.6.2017.071.
- [51] MAREŠ, Jiří, 2013. Přehledové studie: jejich typologie, funkce a způsob vytváření. *Pedagogická orientace* [online]. **23**(4), 427–454. ISSN 12114669, 18059511. Dostupné z: doi:10.5817/PedOr2013-4-427.
- [52] MARLATT, G. Alan, John S. BAER a Lori A. QUIGLEY, 1995. Self-efficacy and addictive behavior. In: Albert BANDURA, ed. *Self-efficacy in Changing Societies* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, s. 289–316 [vid. 2019-06-04]. ISBN 978-0-511-52769-2. Dostupné z: doi:10.1017/CBO9780511527692.012.
- [53] MCCRAE, Robert R. a Paul T. COSTA, 1987. Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology* [online]. **52**(1), 81–90. ISSN 1939-1315(Electronic),0022-3514(Print). Dostupné z: doi:10.1037/0022-3514.52.1.81.
- [54] MOGHAVVEMI, Sedigheh, Ainin Binti SULAIMAN, Noor Ismawati Binti JAAFAR a Nafisa KASEM, 2017. Facebook and YouTube addiction: The usage pattern of Malaysian students. In: *2017 5th International Conference on Research and Innovation in Information Systems (ICRIIS): 2017 International Conference on Research and Innovation in Information Systems (ICRIIS)* [online]. Langkawi, Malaysia: IEEE, s. 1–6 [vid. 2019-06-10]. ISBN 978-1-5090-3035-4. Dostupné z: doi:10.1109/ICRIIS.2017.8002516.
- [55] MOHER, David, Alessandro LIBERATI, Jennifer TETZLAFF, Douglas G. ALTMAN a The PRISMA GROUP, 2009. Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement. *PLOS Medicine* [online]. **6**(7), e1000097. ISSN 1549-1676. Dostupné z: doi:10.1371/journal.pmed.1000097.

- [56] R. MCCRAE, Robert a Paul COSTA, 1997. Personality Trait Structure as a Human Universal. *The American psychologist* [online]. **52**, 509–16. Dostupné z: doi:10.1037//0003-066X.52.5.509.
- [57] RAMMSTEDT, Beatrice a Oliver P. JOHN, 2007. Measuring personality in one minute or less: A 10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of Research in Personality* [online]. **41**(1), 203–212. ISSN 00926566. Dostupné z: doi:10.1016/j.jrp.2006.02.001.
- [58] RYAN, Tracii, Andrea CHESTER, John REECE a Sophia XENOS, 2014. The uses and abuses of Facebook: A review of Facebook addiction. *Journal of Behavioral Addictions* [online]. **3**(3), 133–148. ISSN 2062-5871, 2063-5303. Dostupné z: doi:10.1556/JBA.3.2014.016.
- [59] TANG, Jih-Hsin, Ming-Chun CHEN, Cheng-Ying YANG, Tsai-Yuan CHUNG a Yao-An LEE, 2016. Personality traits, interpersonal relationships, online social support, and Facebook addiction. *Telematics and Informatics* [online]. **33**(1), 102–108. ISSN 07365853. Dostupné z: doi:10.1016/j.tele.2015.06.003.
- [60] TERRACCIANO, Antonio, Corinna E LÖCKENHOFF, Rosa M CRUM, O Joseph BIENVENU a Paul T COSTA, 2008. Five-Factor Model personality profiles of drug users. *BMC Psychiatry* [online]. **8**(1), 22. ISSN 1471-244X. Dostupné z: doi:10.1186/1471-244X-8-22.
- [61] TURIANO, Nicholas A., Shawn D. WHITEMAN, Sarah E. HAMPSON, Brent W. ROBERTS a Daniel K. MROCZEK, 2012. Personality and substance use in midlife: Conscientiousness as a moderator and the effects of trait change. *Journal of Research in Personality* [online]. **46**(3), 295–305. ISSN 00926566. Dostupné z: doi:10.1016/j.jrp.2012.02.009.
- [62] WEGMANN, Elisa a Matthias BRAND, 2016. Internet-Communication Disorder: It's a Matter of Social Aspects, Coping, and Internet-Use Expectancies. *Frontiers in Psychology* [online]. **7** [vid. 2019-06-04]. ISSN 1664-1078. Dostupné z: doi:10.3389/fpsyg.2016.01747.

- [63] WILSON, Kathryn, Stephanie FORNASIER a Katherine M. WHITE, 2010. Psychological Predictors of Young Adults' Use of Social Networking Sites. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* [online]. **13**(2), 173–177. ISSN 2152-2715, 2152-2723. Dostupné z: doi:10.1089/cyber.2009.0094.
- [64] WOLNICZAK, Isabella, José Alonso CÁCERES-DELAGUILA, Gabriela PALMA-ARDILES, Karen J. ARROYO, Rodrigo SOLÍS-VISSCHER, Stephania PAREDES-YAURI, Karina MEGO-AQUIJE a Antonio BERNABE-ORTIZ, 2013. Association between Facebook Dependence and Poor Sleep Quality: A Study in a Sample of Undergraduate Students in Peru. *PLoS ONE* [online]. **8**(3), e59087. ISSN 1932-6203. Dostupné z: doi:10.1371/journal.pone.0059087.
- [65] www.inverse.com.
- [66] www.netolismus.cz.
- [67] www.statista.com.